

kehitys utveckling

KESÄKUU 2.2016

TUOTTAVUUS- LOIKKA

Kylä- ja kotitalouskohtainen aurinkosähkö yleistyy Afrikassa. Uusiutuva energia voi poistaa sähköpulan, joka on yksi mantereiden suurimmista kehityksen esteistä.

Joka vuosi kymmenettuhannet afrikkalaiset hakeutuvat Calabriaan Italian eteläkärkeen korjaamaan appelsiinisatoa. Oleskeluluvan ehtona on työ-sopimus. Monella vierastyö-läisellä sopimus on keho, ja päiväpalkka jää 25 euroon. Usein vierastyöläiset yöpyvät hylätyissä maataloissa ja tehtaissa, joissa ei ole sähköä eikä juoksevaa vettä. Viime kuukausina Italian viranomai-set ovat puuttuneet vierastyö-läisten kaltoinkohteluun, ja joitakin viljelijöitä on pidätetty. Osa työnantajista toimii yhteis-työssä maakunnan rikollisjär-jestön 'ndranghetan kanssa. Kuva Gioia Taurosta tammi-kuulta 2013.

KUVA: SIPA/LK/MICONI ANDREA

4 MAAILMAN MAKASIINI

11 PÄÄKIRJOITUS

12 AFRIKKA TARVITSEE RISKINOTTAJIA

Afrikan energiavarat ovat huomattavat, mutta rohkeita sijoittajia on vielä liian vähän.

18 RAHOITUS RATKAISEE

Suomalaiset yritykset sähköistävät Afrikkaa. Teknologista osaamista on, mutta asiakkaat tarvitsevat myös rahoitusta.

20 TANSANIA: SÄHKÖÄ ILMAN PISTORASIAA

Yhä useampi maaseudun asukas saa sähkön hajautetuista, uusiutuvan energian ratkaisuista.

23 TYÖN PERÄSSÄ TOISEEN MAAHAN

Vain kolme vuosikymmentä, ja afrikkalaisia on kaksi kertaa enemmän kuin nyt. Afrikka ja Eurooppa hyötyvät hallitusta ja laillisesta maahanmuutosta.

28 VIERAALLA MAALLA

Moni työ jäisi tekemättä ilman maailman 150 miljoonaa vierastyöläistä.

38 LOHKOKETJU LUO LUOTTAMUSTA

Uudenlainen sähköinen rekisteri voi kitkeä korruptiota, taata maa-omistukset ja helpottaa rahansiirtoja kehitysmaissa.

42 BANGLADESH: DÄR KLIMATET REDAN FÖRÄNDRAT LIVET

Människor tvingas att flytta till snabbväxande städer som Dhaka. Men lösningar håller på att tas fram.

46 ISIENSÄ JÄLJISSÄ

Ammattiaktivisti Folke Sundman jää eläkkeelle ulkoministeriön virkamiehenä. Maailmanparannuksen hän sai verenperintönä isovanhemmiltaan.

50 VERONKERUU KUNTOON

Kenialaiset ja vietnamilaiset oppivat, kuinka hallintoa voi painostaa keräämään verotuloja.

52 VAPAALLA

Vanhoilliset afgaanit haluavat eroon television laulukilpailusta, jota puoli kansaa katsoo.

56 SUOMI TEKEE

Ugandassa lapset auttavat suomalaista Biolania kehittämään hygienista vesihanaa.

58 TULIAISET

Uudella palstalla Laura Kihlström kertoo kokemuksiaan apulaisasian tuntijana Etiopiassa.

59 SARJAKUVA

23-vuotias Habibullah Fani voitti Afghan Star -laulukilpailun viime maaliskuussa. Yleisö äänesti hänet parhaaksi laulajaksi kahdentoista kilpailijan joukosta. Afghan Star on Afganistanin suosituin televisio-ohjelma, joka vastaa kansainvälisesti menestynyttä Idols-laulukilpailua. Tuotantoyhtiö Moby esittää sitä televisio-kanavallaan Tolo TV:llä. Ohjelmaa katsoo 16 miljoonaa afganistanilaista eli puolet maan asukkaista. Fani aloitti laulamisen 12-vuotiaana. Nyt hän opiskelee tietotekniikkaa Balkhissa Pohjois-Afganistanissa.

S. 54

140 miljoonan euron kysymys

Ulkoministeriössä pohditaan, mihin finanssisijoituksiin varatut rahat tulisi käyttää.

VIIME VUONNA Suomen hallitus päätti muuttaa osan kehitysyhteistyön lahja-avusta laina- tai sijoitusmuotoiseksi tueksi kehitysmaille. Niin kutsuttuihin kehityspoliittisiin finanssisijoituksiin on varattu vuosittain 140 miljoonaa euroa vuoteen 2019 saakka.

Kuluvana vuonna valtion kehitysrahoitusyhtiö Finnfund saa 130 miljoonan euron rahoituksen. Loput sijoitetaan rahoitusyhtiö Inter-American Investment Corporationiin (IIC), joka rahoittaa yksityisiä hankkeita Latinalaisessa Amerikassa.

Ensi vuoden finanssisijoituksista päätetään viimeistään syksyllä.

Ulkoministeriön kehityspoliitiikan neuvonantaja **Nina Kataja** kertoo, että ehdotuksia uusista rahoituskohteista tulee lähes viikottain. Tärkeintä on, että hankkeet tukevat kehityspoliitiikan painopisteitä, kuten naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä luonnonvarojen kestäväää käyttöä.

”Selvitämme mahdollisuuksia tukea sijoituksilla naisyrittäjiä, hauraita valtioita ja päästöjä vähentäviä hankkeita, jotka liittyvät uusiutuvaan energiaan.”

Mahdollisia sijoituskohteita ovat myös kansainvälisten kehityspankkien rahastot, jotka luotottavat kehitysmaita edullisilla ehdoilla. Esimerkiksi Afrikan kehitysrahasto antaa lahja-avun ohella luottoja vähiten kehittyneille maille, Kataja kertoo.

ELÄKERAHASTOT MUKAAN

Kehityspoliittisilla finanssisijoituksilla rohkaistaan myös yksityisiä sijoittajia kehitysmaihin. Kansainvälisen kehitys-

rahoituksen asiantuntija **Jyrki Koskelo** pitää suuntaa oikeana, sillä julkinen apu ei yksin riitä.

”Suomi on muista jäljessä. Esimerkiksi Britannia, Saksa ja Ruotsi ovat mietineet pitkään keinoja, joilla julkista ja yksityistä rahaa yhdistetään kehitysmaiden sijoituskohteissa.”

Yksityisten sijoitusten houkuttelu ei ole helppoa. Ennen rahoituspäätöksiä sijoittajat ja rahastojen salkunhoitajat laskevat tarkasti sijoituskohteiden tuotto-odotuksia ja riskejä.

Koskelon mielestä esimerkiksi eläkerahastot sopisivat kumppaneiksi val-

tion finanssisijoituksille kehitysmaissa. Suomalaisten eläkesijoitusten arvo oli vuodenvaihteessa yli 180 miljardia euroa.

”Jo prosentti näistä varoista on iso summa. Sijoitukset kehitysmaihin olisivat myös hyvä tapa hajauttaa eläkesijoituksia.”

Koskelo muistuttaa, että suomalaisten pääomat ovat pieniä.

”Esimerkiksi metsätaloudessa, puhtaassa energiassa ja terveydenhuollossa Suomella olisi muutakin annettavaa kuin pelkkä raha.”

MATTI REMES

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

Kehitysrahoitusyhtiö Finnfund on rahoittanut kenialaista Universal Corporation -lääketehdasta vuodesta 2005. Finnfund myi omistussuutensa pois viime vuodenvaihteessa.

FINNFUND

TARKKUUTTA SIOJITUSTEN MÄÄRITTELYYN

Viime vuonna ulkoministeriö haki Tilastokeskukselta uutta tulkintaa kehitysrahoitusyhtiö Finnfundin rahoituksesta. Ministeriön mukaan 130 miljoonan euron pääomakorotus pitäisi luokitella sijoitukseksi, ei julkiseksi menoksi kansantalouden tilinpidossa.

Näin Finnfundin lisärahoitus ei kasvattaisi julkisen talouden velkaantumisasetta.

Tilastokeskuksen mukaan pääomakorotus on tulkittava edelleen julkiseksi menoksi. Finnfund on valtion sijoitusyhtiö, jossa sijoitustoiminnan tuotot investoidaan uusiin hankkeisiin, eikä niitä jaeta osinkoina omistajille.

Tilastokeskuksen tulkinnan vuoksi Finnfundin rahoitusta ei tehdä tänä vuonna pääomakorotuksena, ulkoministeriön kehityspoliitiikan neuvonantaja **Nina Kataja** kertoo. Sen sijaan valtio myöntää Finnfundille pitkäaikaista ja matalakorkoista lainaa.

Katajan mukaan ulkoministeriö varmistaa jatkossa Tilastokeskukselta, että tulevat kehityspoliittiset finanssisijoitukset täyttävät arviointiperusteet.

MOSAMBIK

PELASTETAAN BEIRA

TULVAT UHKAAVAT Beiran kaupunkia Mosambikin rannikolla. Joka kahdeksas reilusta 400 000 beiralaisesta saattaa menettää kotinsa ilmastomuutoksen takia vuosikymmenessä. Evakkojen määrä kaksinkertaistunee kahdessa vuosikymmenessä.

Beiran päättäjät sopivat hollantilaisen Deltares-yhtiön kanssa pelastussuunnitelmasta, joka on määrä toteuttaa vuoteen 2035 mennessä. Kaupunki odottelee rahoitusta ja voi sillä välin ainakin kieltää holtittoman rakentamisen tulvasuojelualueella. (IPS)

ZIMBABWE

Elanto kaneista

ZIMBABWEA koettelee paheneva kuivuus ja ruokapula, mutta silti maasta löytyy menestyviä ruoantuottajia. He kasvattavat kaneja.

Tichaona Muzariri oli opettaja Chivhusta, kunnes hän irtisanoutui vuonna 2009 ja perusti kanitarhan vajaan 30 euron alkupääomalla. Sillä hän osti uroksen ja kolme naarasta. Nyt tarha on paisunut ja tuottaa lähes 3 000 kania vuodessa.

Muzariri, 44, myy kaninlihaa kauppoihin, ravintoloihin ja hotelleihin. Lihakilo maksaa kaupassa noin kahdeksan euroa.

”Tienaan nyt todella hyvin”, hän sanoo.

Kanitarhaus tuottaa hyvin Zimbabwea.

JEFFREY MOYO/IPS

Kaniemo tuottaa vuosittain jopa 40 poikasta, jotka kasvavat myyntikuntoon alle puolessa vuodessa. Zimbabwen kaninkasvattajien yhdistyksen mukaan tuottajia on yli 2 000. (IPS)

PAPUA

PUUKAUPPAA PARATIISISSA

NOIN 30 YRITYSTÄ on rekisteröity pieneen toimistoon Papua-Uuden-Guinean pääkaupungissa Port Moresbyssä. Ne ovat malesialaisen Rimbunan Hijaun eli RH-yhtymän tytäryhtiöitä ja toimivat pääasiassa metsä- ja maataloudessa. Useimmat niistä tuottavat tappiota.

Metsänhakkuu Papuassa ei silti ole kannattamatonta puuhaa, Oakland-instituutin tuoreessa raportissa todetaan. Oakland-ins-

tituutti seuraa kehitysmaiden maanomistusoloja. Raportissaan se kertoo, että yhtiöiden tappiot johtuvat satojen miljoonien eurojen veronkierrosta.

Vuonna 2014 Papuasta vietiin puuta lähes 50 prosenttia halvemmalla kuin muista trooppisen puun tuottajamaista. Hakkuuyhtiöt aliarvioivat vientituotteensa ja jäivät siksi vaille voittoa.

Voittoja kavennetaan myös RH-yhtymän yhtiöiden keskinäisellä siirtohinnoittelulla. Yhtiöillä on Papuassa sama osoite, mutta niiden taustalla olevat holding-yhtiöt toimivat veroparatiiseissa, pääasiassa Britannian Neitsytsaarilla. (IPS)

250 000 000

ASUKASTA BENGALIN
ALUEELLA SAA
RAVINTONSA
HILSA-SILLISTÄ.

BANGLADESH

RIISIÄ SILLIN
KORVIKKEEKSI

HILSA-NIMINEN silli elättää puoli miljoonaa kalastajaa ja kolme miljoonaa muuta työntekijää Bangladeshissa. Ravintonsa siitä saa arviolta neljännesmiljardi asukasta Bengalin alueella.

Hilsakannat alkoivat kutistua liiallisen pyynnin takia 1970-luvulla. Myös ilmastomuutos tekee tuhojaan kalan kutualueilla.

Nykyisin Bangladeshin rannikolla on viisi suojeluvyöhykettä, joilla hilsan pyynti on kielletty kutuaikoina. Vuositain vietetään hilsan suojeluviikkoa, jolloin poikaset pitäisi jättää rauhaan.

Hilsaa pyytävät pääasiassa rannikon köyhät kalastajat.

Kuuden viime vuoden aikana kukin kalastaja on saanut valtiolta 40 kiloa riisiä, jotta perhe selviäisi pyyntikiellosta. Suunnitteilla on nostaa annos 80 kiloon. Lisäksi yli 30 000 kalastajalle on jaettu muiden elinkeinojen vaatimia työvälineitä yli sadalla eurolla. (IPS)

Kalastajat pyytävät
hilsaa Mehgnajoen suulla
Bangladeshissa.

» Lue lisää bangladeshilaisten sopeutumisesta muuttuvaan ilmastoon sivulta 42.

PAKISTAN

Polio pois

PAKISTAN ja Afganistan aikovat kitkeä polion rajaseudultaan. Ääri-islamistinen Taleban-liike pelotteli takavuosina alueen asukkaita niin, että nämä jättivät lapsensa rokottamatta.

”Aloitimme tammikuussa yhteisen rokotuskampanjan, jolla pyritään tavoittamaan kaikki lapset molemmin puolin rajaa”, kertoo **Shahram Tarakai**. Hän on Khyber Pakhtunkhwan maakunnan terveysministeri.

Rokottamattomia lapsia oli vuodenvaihteessa noin 100 000.

Islamilaiset uskonoppineet kulkevat rokottavien terveystyöntekijöiden mukana. Heitä on ohjeistettu vakuuttamaan vanhemmat rokotteen hyödyllisyydestä.

Rokotuskampanja
Jalozain pakolaisleirillä
Pakistanissa.

ASHFAQ YUSUFZAI/IPS

”Vanhempien velvollisuus on suojella lapsiaan sairauksilta ja tarjota näille terveellinen elinympäristö”, sanoo **Sami ul-Haq**, joka johtaa islamilaista seminaaria. (IPS)

KENIA

Kouluun asumaan

MIRIAM GATHIGA/IPS

PERUSKOULU on Keniasa pakollinen ja ilmainen. Koulumatkat ovat pitkiä, ja siksi monet maasai-heimon nuoret lopettavat koulunkäyntinsä.

”Lapset uupuvat ja lopulta luovuttavat. Oppilasasuntola ratkaisee koulumme suurimman ongelman”, **Bernard O. Sankale** kertoo. Hän on johtaja-opettaja Narok Southin peruskoulussa.

Sankalen koulussa on 477 oppilasta, joista kolmannes yöpyy koulun tiloissa. Valtion koulut tarjoavat majoitusta pääasiassa yli kymmenvuotiaille, jotka osaavat huolehtia itsestään kodin ulkopuolella. Koko lukuvuoden majoituksesta laskutetaan vain 40 euroa.

Sankalen koulusta osallistuu tänä vuonna ennätysmäärä nuoria peruskoulun päättökokeeseen. 60 osallistujasta tyttöjä on 22 eli tuplasti viime vuoteen verrattuna. (IPS)

ANGOLA

KELTAKUUME
PALASI

ANGOLA KÄRSII keltakuume-epidemiasta 30 vuoden tauon jälkeen. Epidemian puhkeamiseen vaikutti öljyn halpeneminen.

Lähes puolet Angolan kansantuotteesta on öljyn varassa. Kun öljytulot kutistuivat, Angolan hallitus leikkasi jätehuollon kuluja 70 prosenttia. Keltakuumevirusta levittävät hyttysset, jotka lisääntyvät roskaisissa ja kosteissa oloissa.

Jätekasat kasvoivat etenkin köyhien asuinalueilla. Niihin kuuluu pääkaupungin Luandan Viana, jossa ensimmäinen keltakuume-tapaus todettiin joulukuussa. (IPS)

SHUTTERSTOCK

INTIA

TEMPELIIN OIKEUDEN PÄÄTÖKSELLÄ

INTIALAISET naiset suivaantuivat uskonnollisten pyhäkköjen pääsykielloista, joiden perusteluna oli kulkautisten aiheuttama ”epäpuhtaus”. Naiset järjestivät marsseja tempeleihin ja Happy to Bleed -kampanjan

sosiaalisessa mediassa. Maaliskuun lopulla Mumbain korkein oikeus velvoitti Maharashtran osavaltion päästämään naiset tempeleihin ja määräsi virkavallan huolehtimaan, että oikeus toteutuu. (IPS)

PARAGUAY

Ay-vapaat
vyöhykkeet

MARIO OSANA/IPS

Texcinin tehdas Paraguayssa
palvelee Riachueloa, joka lukeutuu
Brasilian suurimpiin vaateketjuihin.

ETENKIN brasilialaiset yritykset ovat löytäneet Paraguaysta kilpailijan aasialaiselle halpatuotannolle.

”Paraguay tarjoaa nuorta ja helposti koulutettavaa työvoimaa, halpaa energiaa ja mahdollisuuden tuoda raaka-aineet tullitta tehtaille, jotka ovat verovapailla vyöhykkeillä”, **Andrés Guynn** kiittelee. Hän johtaa vaate tehdasta, josta brasilialainen Riachuelo-vaateketju omistaa osan.

Laivamatka Kiinasta Brasiliaan kestää kolme kuukautta, mutta Paraguaysta rekka ajaa Brasilian suurimpaan kaupunkiin São Pauloön 72 tunnissa, Guynn jatkaa.

Paraguay säätii niin sanotun maquila-lain vuonna 2000. Vapaavyöhykkeille on asetunut jo yli sata yritystä. Ammattiyhdistysliikkeen mukaan kokoonpano- eli maquilatehtaat rikkovat Paraguayn perustuslakia, sillä ne kieltävät työntekijöiltään ammatillisen järjestäytymisen. (IPS)

PANAMAN PAPERIT

PALJASTUKSIA
UGANDASSA

PANAMAN PAPERIT ovat paljastaneet verojen kiertoa ja välttelyä myös kehitysmaissa.

Tietovuodosta selviää esimerkiksi, että ylikansallinen Heritage Oil and Gas -yhtiö turvautui lakitoimisto Mossack Fonsecan apuun, jotta se välttäisi Ugandassa reilun 370 miljoonan euron verot öljyöntä myynnistä.

Joka kolmas ugandalainen elää äärimmäisessä köyhyydessä, ja maan äiti- ja lapsikuolleisuus kuuluvat maailman korkeimpiin. Menetetty Heritagen verotulo ylittää Ugandan terveysbudjetin. (IPS)

» Lue, kuinka kenialaisia ja vietnamilaisia herätellään vaatimaan oikeudenmukaista verotusta ja julkisia palveluja sivulta 50.

TANSANIA

NAISET
INSINÖÖREIKSI

UONNA 2010 Tansania aloitti Norjan tuella hankkeen, joka edistää naisten teknisiä opintoja. Tuoloin insinööriresterissä oli 96 naista. Vuonna 2015 naisia oli 297. Naisten osuus insinööreistä nousi neljästä kuuteen prosenttiin viidessä vuodessa.

Tukiohjelmassa järjestetään harjoittelua naisille alan johtavissa yrityksissä. He saavat vajaan 200 euroa kuukausirahaa harjoitteluajana, mikä on edistänyt valmistumista. (IPS)

Martha Daniel on kolmen
vuoden työharjoittelussa
rakennustyömaalla.

KEN OPPRANIN/NOFAD

TERVEYS

KÖYHÄT
SAIRASTUVAT
DIABETEKSEEN

MAAILMAN terveysjärjestön WHO:n mukaan etenkin vähä- ja keskiluokan ihmiset sairastuvat kakkostyypin diabetekseen, joka on yleistynyt rajusti.

Maailman köyhimmistä valtioista joka neljännessä ei ole lainkaan saatavilla insuliinia, WHO:sta kerrotaan. Myöskään komplikaatioiden hoito, kuten jäsenten amputointi tai dialyysi, eivät onnistu. (IPS)

Miljoonat juovat SUOMI-VETTÄ

Suomen vesialan lahjatuotoinen kehitysyhteistyö Vietnamissa päättyy joulukuussa. Kehitys-Utveckling kokosi yhteistyön käännekohdat.

1985

HANOIN VESIHUOLTO-OHJELMA

Vettä haetaan avoimista altaista katujen varsilta. Vesi likaantuu suojaamattomassa jakelujärjestelmässä. Kuva Hanoiasta vuodelta 1985.

1990

HAIPHONGIN VESIHUOLTO JA SANITAATIO-OHJELMA

Vesihuolto- ja sanitaatiohanke alkaa. Rannikon vuorovesi-ilmiö aiheuttaa ongelmia viemäröinnissä.

1992

Asukkaat raivostuvat veden heikosta laadusta ja tappavat kaksi paikallista työntekijää, jotka karhuavat maksamattomia vesilaskuja.

1994

Vesilaitokseen valitaan uusi johto, ja laitoksen toiminta tehostuu.

2001

HANOIN-HANKE PÄÄTTY

HANKE & TULOKSET PÄHKINÄNKUORESSA

600 000 ON SAANUT PUHDASTA VETTÄ

400 KILOMETRIÄ UUTTA VESIJOHTO-LINJAA

150 000 UUTTA VESIMITTARIA

Pohjavesi puhdistetaan raudasta ja magnesiumista Hanoi vesilaitoksen puhdistamolla.

2003

Ripuli vähentyy 48:lla ja suolistomadot 23 prosentilla. Myös esimerkiksi verenvuotokuume oli paljon harvinaisempaa kuin muualla Vietnamissa.

2004

Hanke päättyy. Yhden asukkaan kustannukset ovat 29 euroa, kun keskiarvo kaupunkien vastaavissa vesilaitoshankkeissa on 120 euroa.

2006

Maailmanpankki nostaa Haiphongin ja Singaporen vesilaitokset esimerkeiksi hyvin toimivista aasialaisista vesilaitoksista.

2014

Suomi-veden piirissä asuu noin 800 000 kaupunkilaista. Vesilaitoksen valvomon tietotekniikkaa 1990-luvulta käytetään edelleen.

Vitsi "tuleeko Hanoiasta vettä" syntyi 1980-luvulla. Tuolloin Suomi aloitti vesialan kahdenvälisen suurhankkeen Vietnamin pääkaupungissa Hanoiissa. Seuraava ja vesialan hankkeista onnistunein toteutettiin Haiphongin satamakaupungissa vuosina 1990–2004.

Kolmas suurhanke Pohjois-Vietnamin pienissä kaupungeissa alkoi kaksitoista vuotta sitten ja päättyy joulukuussa. Silloin myös Suomen lahjatuotoinen vesialan kehitysyhteistyö Vietnamissa loppuu.

Pohjois-Vietnamissa Suomi tunnetaan vedestä. Esimerkiksi Hanoiissa ja Haiphongissa kiinteistöjen arvoa nostaa se, että ne sijaitsevat "suomalaisen veden" jakelualueella.

Suurhankkeiden lisäksi Vietnamissa on toteutettu suomalaisin varoin viitisentoista vesihuollon korkotuki-, kansalaisjärjestö- ja konsultointihanketta.

2004

PIENTEN KAUPUNKIEN VESI- JA SANITAATIO-OHJELMA

Hanke käynnistyy neljässätoista kaupungissa neljän maakunnan alueella.

Hà Thị Hué on huojentunut hanaveden laadun parannuttua vuosien varrella. "Aiemmin lapset kaupungissamme sairastelivat paljon enemmän. Nykyään poikani Nguyễn Hà Mạnh Hùng ei juurikaan kärsi vatsaongelmista", hän iloitsee.

2009

Hanke laajenee neljää uuteen maakuntaan ja yli kymmeneen uuteen kaupunkiin.

2016

HANKE & TULOKSET PÄHKINÄNKUORESSA

25 KAUPUNKIA

22 UUTTA VEDENJAKELU-JÄRJESTELMÄÄ

19 UUTTA JÄTEVESI-JÄRJESTELMÄÄ

150 000 IHMISTÄ SAA TALOUSVETTÄ

40 000 IHMISTÄ SAA KÄYMÄLÄN

39 MILJOONAN EURON KUSTANNUKSET

16 % VIETNAMIN VALTION OSUUS HANKEEN LOPPUVAIHEEN KUSTANNUKSISTA

VESI JA VIEMÄRIT MYÖS PIKKUKAUPUNKEIHIN

Pienten kaupunkien vesihuolto- ja viemäröintihankkeissa on panostettu rakennettujen laitosten kestävyys- ja pitkäikäisyyteen. Joulukuusta alkaen laitosten on tultava toimeen omillaan.

Laitosten johtoa ja henkilöstöä on koulutettu tekniikassa, talous- ja henkilöstöhallinnossa ja ympäristökysymyksissä sekä asiakassuhteiden ja

palveluiden markkinoinnissa.

Elämä Vietnamin pohjoisosien pienissä kaupungeissa on muuttunut huomattavasti hankkeen aikana. Vielä 2000-luvun alussa äärimmäinen köyhyys oli yleistä, erityisesti etnisten vähemmistöjen alueilla.

Taloudellinen kehitys on nostanut elintasoja nopeasti. Nopeat kaupungistuminen on luonut valtavia paineita julkisille palveluille.

Lähteet: Hannu Vikmanin artikkeli Econetin asiakaslehdessä 2/2015 ja Ritva Reinikan riippumaton arvio Suomen kehitysyhteistyöstä Results on the Ground? – An Independent Review of Finnish Aid.

HAASTATTELU

TEKSTI MINTTU-MAARIA PARTANEN KUVA SAMULI SIIRALA

Luvassa epävakasta

Talouskasvu lisää Afrikassa rauhaa vain, jos vauraus tulee oikeista lähteistä, kuten maatalouden tuottavuuden kasvusta, World Peace Foundationin johtaja Alex de Waal sanoo.

ALEX DE WAAL, elävätkö afrikkalaiset historiansa rauhallisinta ajanjaksoa?
”Konfliktit ovat vähentyneet, mutta väkivalta on lisääntynyt viiden viime vuoden aikana. Konfliktit ovat vaikeutuneet, eivätkä ne välttämättä pääty rauhansopimuksiin. Valtioiden asevarustelu, armeijoiden osallistuminen politiikkaan ja epäonnistuneet vallanvaihdokset voivat lisätä konflikteja. Afrikan konfliktit kytkeytyvät myös yhä useammin Lähi-itään ja laajempaan aluepolitiikkaan.”

Missä valtioissa seuraavat konfliktit puhkeavat?
”Eritrea, Egypti ja Tšad ovat heikkoja valtioita, joissa konfliktit voivat puhjeta uudelleen. Etelä-Sudanin ja Nigerian konfliktit ovat pitkittyneet, ja niiden ratkaiseminen on vaikeaa. Monessa maassa presidentti ei halua luopua valasta, mikä voi vaarantaa yhteiskunnan vakauden ja demokratian. Näin on käymässä esimerkiksi Ugandassa.”

Miksi Euroopan unioni ei ole nykyistä aktiivisempi Afrikan konfliktien ratkaisemisessa?
”Euroopan maat ovat keskittyneet Pohjois-Afrikan maihin pakolaistilanteen takia. On suuri harha, että pakolaisuutta voisi ehkäistä antamalla hallituksille lisää rahaa, jotta ne parantaisivat sisäistä turvallisuuttaan. Asevarustelulla ja turvallisuuspolitiikalla ei ratkaista pakolaisuutta.”

Mitä eurooppalaiset voisivat oppia afrikkalaisten keinoista ratkaista konflikteja?
”Afrikan unioni ei hyväksy jäsenikseen hallituksia, jotka ovat syntyneet sotilaallisilla vallankaappauksilla. Periaatteen on, että kaikki naapurimaat osallistuvat rauhanneuvotteluihin.”

Väitetään, että Afrikan maiden konfliktit loppuvat, kun talous kasvaa. Oletko samaa mieltä?
”Talouskasvu lisää rauhaa vain, jos vauraus tulee oikeista lähteistä, kuten tuottavuuden kasvusta maataloudessa tai rakentamisessa. Öljyraha on ollut kiros Afrikalle. Konfliktien ehkäiseminen ja niihin puuttuminen kannattavat kuitenkin aina, riippumatta maan kehitysasteesta.”

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

ALEX DE WAAL

IKÄ: 53
TYÖ: World Peace Foundationin johtaja ja professori Tuftsin yliopistossa Yhdysvaltojen Massachusetsissa.
KOULUTUS: Filosofian tohtori sosiaaliantropologiasta
TYÖ: Erikoistunut konfliktien ratkaisuun Afrikassa. Työskennellyt muiden muassa Afrikan unionissa, Human Rights Watchissa ja Mines Advisory Groupissa.
MUUTA: Kirjalilija. Suomeksi ilmestynyt esimerkiksi *Unohdettujen sotien Afrika* ja *Darfur – pitkän sodan lyhyt historia*.

”ÖLJYRAHA ON OLLUT KIROUS AFRIKALLE.”

PASI NOKELAINEN

SÄVYJÄ MUSTAVALKOISEEN VEROKESKUSTELUUN

SAHARAN ETELÄPUOLINEN AFRIKKA on maailmankolkista köyhin. Edistysaskelista huolimatta joka kahdestoista lapsi kuolee ennen viidettä syntymäpäiväänsä. Samaan aikaan kasva-va osa kehitysrahoituksesta kanavoidaan mantereelle veroparatiisien kautta.

Tämä on huutava vääryys, päättelee maailman vaikutusvaltaisin kehitysjärjestö Oxfam huhtikuisessa selvityksensä. Sen mukaan 84 prosenttia Maailmanpankin yritysrahoitushaaran IFC:n sijoituksista Saharan eteläpuoliseen Afrikkaan meni yrityksille, jotka olivat ”läsnä” jossain veroparatiisissa. Niistä neljällä kymmenestä oli jokin yhtiö finanssi-keskus Mauritiuksella.

Kehitysyhteistyöllä halutaan parantaa afrikkalaisten hyvinvointia, joten on perusteltua vaatia kehitysrahoittajia hoitamaan sijoitustoimintansa esimerkillisesti. Suomalaisessa keskustelussa esimerkillisyyttä on erityisesti vaatinut kansalaisjärjestö Finnwatch. Sen kohteena on ollut valtion kehitysrahoitusyhtiö Finnfund.

KIVIÄ EI KANNATA vielä heittää. Yhtiön oikeushenkilölisyyden rekisteröimiseen vaikka Mauritiukselle voi myös olla muita syitä kuin verojen välttely tai kiertäminen.

Rahoitus-, vero- ja kirjanpitolainsäädäntö on harvalla afrikkalaisella valtiolla siinä kunnossa, että monien tahojen rahoitus voitaisiin koota yhdeksi kokonaisuudeksi, kuten kehitysrahoituksessa usein tehdään. Esimerkiksi Afrikan kehityspankki, Tanska, Espanja, Ranska ja Pohjoismaainen kehitysrahasto ovat laittaneet pääomaa pankin perustamaan AGF:ään (African Guarantee Fund).

Juridisesti AGF on mauritiuslainen yhtiö, mutta käytän-

nössä sen työntekijät työskentelevät Kenian pääkaupungissa Nairobissa. Yhtiö maksaa yhteisöveroa sekä Mauritiukselle että Keniaan. Sen myöntämien takuiden ansiosta noin 200 pientä ja keskisuurta yritystä on saanut rahoitusta hankkeisiinsa 35 afrikkalaisessa maassa.

Otetaan toinen esimerkki. Sijoittaminen Suomesta suoraan länsiafrikkalaiseen Senegaliin edellyttäisi muun muassa maiden välistä verosopimusta, jotta samaa tuloa ei verotettaisi kahteen kertaan. Suomalaiset sijoittajat tuskin ryntäävät niin sankoin joukoin Senegaliin, että valtionvarainministeriö alkaisi neuvotella sopimuksesta. Siksi sijoitus kierätetään toisen valtion tai alueen kautta, jolla on sopimus Senegalin kanssa.

JOTKUT AFRIKAN VALTIOT keräävät tulonsa lähes mielivaltaisesti, vaikeasti ennustettavina maksuina. Harvassa ovat ne ulkomaiset yritykset, jotka laittavat pääomiaan panttivangeiksi näihin maihin ilman ulkomaisen finanssi-keskuksen tarjoamaa suojaa.

Kyse on toisinaan valinnasta: kehitysrahoittajat joutuvat hyödyntämään finanssikeskuksia tai jättämään sijoitukset joko kokonaan tai osittain tekemättä. Jälkimmäinen vaihtoehto on harmittava, sillä Afrikassa on pulaa nimenomaan rahasta, jolla ei tavoitella pikavoittoja.

Oxfamin ja Finnwatchin arvostelua ei silti pidä vain sivuuttaa. Kun julkiset kehitysrahoittajat joutuvat hyödyntämään finanssikeskuksia, joiden vuoksi myös menetetään verotuloja, on niiden pystyttävä perustelemaan paremmin toimintansa reunaehdoja.

Hyviä perusteluja on, eikä keskustelua kannata pelätä. Avoimuus auttaa.

AFRIKKA TARVITSEE RISKINOTTAJIA

Yli 600 miljoonaa ihmistä elää ilman sähköä Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Energiavarat ovat huomattavat, mutta rohkeita sijoittajia on vielä liian vähän.

TEKSTI JOONAS PÖRSTI
GRAFIikka JUHO HIILIVIRTA
KUVAT LEHTIKUVA

Suurin osa Afrikan mantee-
reesta pimenee auringon-
laskun jälkeen, vaikka heh-
kulampun keksimisestä on
sata vuotta. Koululaiset ei-
vät näe lukea pimeässä, yri-
tykset eivät voi kasvaa, kli-
nikat eivät voi säilyttää lääkkeitä ja rokot-
teita kylmässä. Tehtaat käyvät vajaateholla
ja hukkaavat mahdollisuudet kasvuun, työ-
paikkoihin ja toimeentuloon.

Näin Maailmanpankin raportissa ku-
vaillaan Afrikan sähkönpuutetta.

Saharan eteläpuolisen Afrikan maat
tuottavat keskimäärin 160 kilowattituntia
sähköä asukasta kohti, vain kymmenesosan
Latinalaisen Amerikan keskiarvosta.

Afrikassa on kymmeniä suuria
sähkövoimaloita. Ne keskittyvät Pohjois-
Afrikan viiteen maahan ja Etelä-Afrikkaan,
joissa tuotetaan neljä viidesosaa mantereen
sähköstä.

Muu osa Afrikasta on suureksi osaksi
vailla sähköä.

Valtiot ovat hallinneet maanosan säh-
köntuotantoa viime vuosiin saakka. Poliiti-
kot ovat käyttäneet sähköyhtiöitä kannatuk-
sensa vahvistamiseen. Sähköä on myyty alle
tuotantokustannusten, ja yhtiöt ovat velkaan-
tuneet. Voimaloiden korjauksiin ja jakelu-
verkon laajentamiseen ei ole jäänyt rahaa.

GRAND RENAISSANCE - VESIVOIMALA, ETIOPIA

Etiopian energiaohjelman kulma-
kivi on jättimäinen pato Sinisen
Niilin varressa lähellä Sudanin
rajaa. Ensi vuonna valmistuvan
padon betonivalli on 1 800 met-
riä pitkä ja kohoaa 175 metrin
korkeuteen. Voimalan nimellis-
teho on 6 000 megawattia, mikä
yli kaksinkertaistaa Etiopian
sähköntuotannon.

Patohanke on kiristänyt Etio-
pian suhteita erityisesti Egyptiin,
jonka maatalous perustuu kaste-
luun. Arvostelijoiden mukaan
voimala saattaa vähentää ve-
densaantia joen alajuoksulla.

NOOR-AURINKO- VOIMALA, MAROKKO

Ensimmäinen osa Afrikan suu-
rimmasta aurinkovoimalasta
Noorista nousi helmikuussa
Ouarzazateen Saharan laidalle.
500 megawatin voimala val-
mistunee vuonna 2019 ja vas-
taa nimellisteholtaan yhtä
Loviisan ydinreaktoria.

Noor-voimala edustaa tek-
niikaltaan keskittävää auringon-
kovoimaa (CSP), jossa para-
boliset peilit kuumentavat
putkissa kiertävää liuosta.
Sähköä voidaan tuottaa höy-
ryturbiinilla vielä kolme tuntia
auringonlaskun jälkeen, illan
kulutuspiikin aikana.

SÄHKÖPULA HALVAANNUTTA AFRIKAN VALTIOIDEN TALOUKSIA.

HINTAKILPAILUA

Uusiutuva energia sopii Afrikan sähköistä-
miseen, sillä kattava sähköverkko puuttuu.
IRENAn mukaan jopa 60 prosenttia Afri-
kan sähköntarpeesta voitaisiin tuottaa val-
takunnallisen sähköverkon ulkopuolisissa
voimaloissa, kuten pienissä vesi- ja auringon-
voimaloissa.

Etenkin aurinkopaneelit ovat halventu-
neet viime vuosina. Suuret tuuli- ja aurinko-
voimalat kilpailevat tuotantohinnoillaan uu-
sien hiili- ja maakaasuvoimaloiden kanssa.

Uusiutuvan energian läpimurto voi
johtaa Afrikan nopeaan sähköistämiseen.

Esimerkiksi Etelä-Afrikassa tuulisähkön
tuotantohinta on laskenut alimmillaan rei-
luun 4 senttiin ja aurinkosähkön 5,5 senttiin
kilowattitunnilta. Uusissa Medupin ja Ku-
silen hiilivoimaloissa tuotantohinta nousee

selvästi korkeammaksi, noin 10 senttiin ki-
lowattitunnilta. Verkkosähkö maksaa 5–6
senttiä kilowattitunnilta.

Afrikan hallitukset haluavat myös vä-
hentää polttoaineiden tuontia. Esimerkiksi
Keniaassa dieselvoimaloiden sähkö on 2–4
kertaa niin kallista kuin uusien maalämpö-
voimaloiden sähkö.

Afrikassa on pulaa teknisestä osaamisesta.
Suurten voimaloiden suunnittelu kestää
vuosia, ja sijoittajat saavat tuottoonsa vasta
pitkän ajan kuluessa. Rahoittajat kaihtavat
poliittisia riskejä, kuten sopimusehtojen
muuttamista, jos maan hallitus vaihtuu.

Lisäksi sähköverkot ovat huonokuntoi-
sia ja rajoittuvat usein yhteen tai muuta-
maan maahan. Sähköä häviää matkalla tek-
nisten ongelmien ja luvattomien omatekois-
ten liittymien vuoksi.

Sähkömarkkinoiden lainsäädäntö ja
valvonta ovat silti edistyneet monissa Afri-
kan maissa. Jo 41 maata on asettanut tavoit-
teita uusiutuvien energianlähteiden hyö-
dyntämisestä. Maanosa kaipaisi kuitenkin
kipeästi lisää rahoitusta uusien sähkövoima-
loiden rakentamiseen.

LAINARAHAA TARJOLLA

Turkanajärven alueelle Keniaan rakennetaan parhaillaan Afrikan suurinta tuulipuistoa. Voimala valmistuu kahden vuoden kulu-
tuttua ja lisää maan sähköntuotantoa 16 prosenttia.

”Rakentaminen etenee hyvin. Pystyssä on kymmenesosa voimalan 365 tuuliturbiinista”, sanoo rahoituspäällikkö **Helena Teppana** kehitysrahoitusyhtiö Finnfundista. Hän osallistuu tuulivoimalahankkeen hallituksen kokouksiin Keniassa.

Turkanajärven tuulipuisto ei syntyisi ilman hollantilaisia sijoittajia, jotka ovat asuneet pitkään Keniassa. He haluavat antaa panoksensa maan rakentamiseen ja harjoittaa samalla kannattavaa liiketoimintaa. Yli 600 miljoonan euron kokoaminen voimalan rakentamiseksi oli vuosien työn takana.

PUOLET AFRIKAN
TARVITSEMASTA SÄHKÖSTÄ
VOIDAAN TUOTTAA
UUSIUTUVALLA
ENERGIALLA.

Finnfund ryhtyi lopulta yhdeksi tuulipuiston seitsemästä osakkaasta. Sen jälkeen valtaosa rahoituksesta järjestyi lainoina Afrikan kehityspankilta, Euroopan investointipankilta ja muilta kehitysrahoituslaitoksilta.

Kansainväliset kehitysrahoituslaitokset lainoittavat mielellään voimalahankkeita Afrikassa. Liikkeellä on myös valtiollisia kehitysrahoittajia, kuten Yhdysvaltojen kehitysapuvirasto USAID. Presidentti **Barack Obama** lupasi Power Africa -aloitteessaan seitsemän miljardia dollaria (reilut kuusi miljardia euroa) maanosan energiamarkkinoiden kehitykseen ja sähköverkkoihin.

Silti pulaa on rahoittajista, jotka jakaisivat alkuvaiheen riskit projektin kehittäjien kanssa.

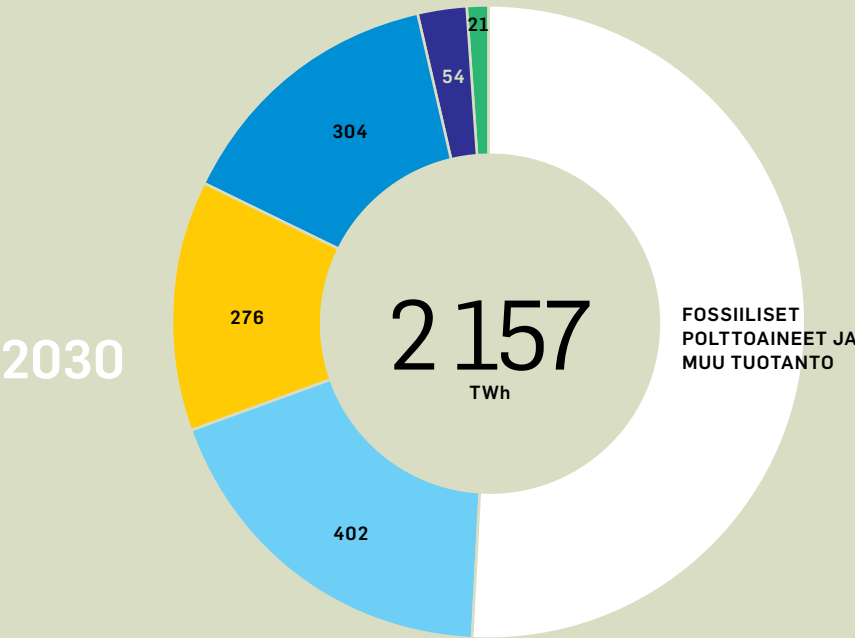
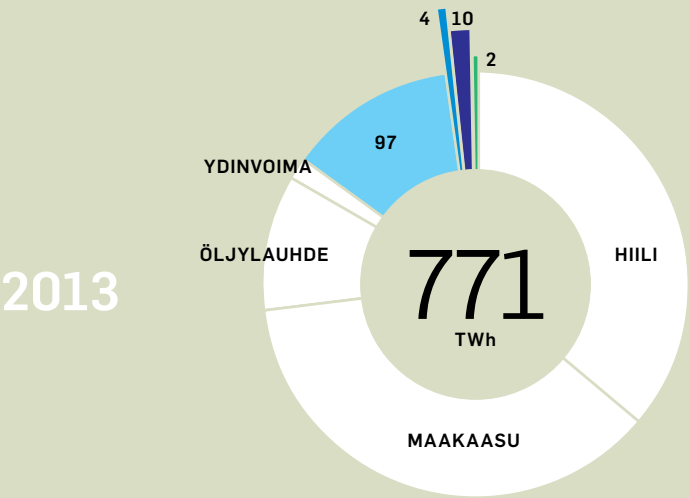
”Jos rahoitus alkuvaiheeseen järjestyy, lainoituksen rahahanat aukeavat suhteellisen helposti”, Teppana sanoo.

Hänen mukaansa vain kaksi kymmenestä Afrikan energiahankkeesta toteutuu. Loput kaatuvat suunnitteluvaiheen aikana.

AFRIKAN
SÄHKÖNTUOTANTO

Vuonna 2030 Afrikan sähköstä lähes puolet voidaan tuottaa uusiutuvilla energialähteillä, arvioi Kansainvälisen uusiutuvan energian virasto IRENA. Harppaus sähköntuotannossa edellyttää mittavia investointeja.

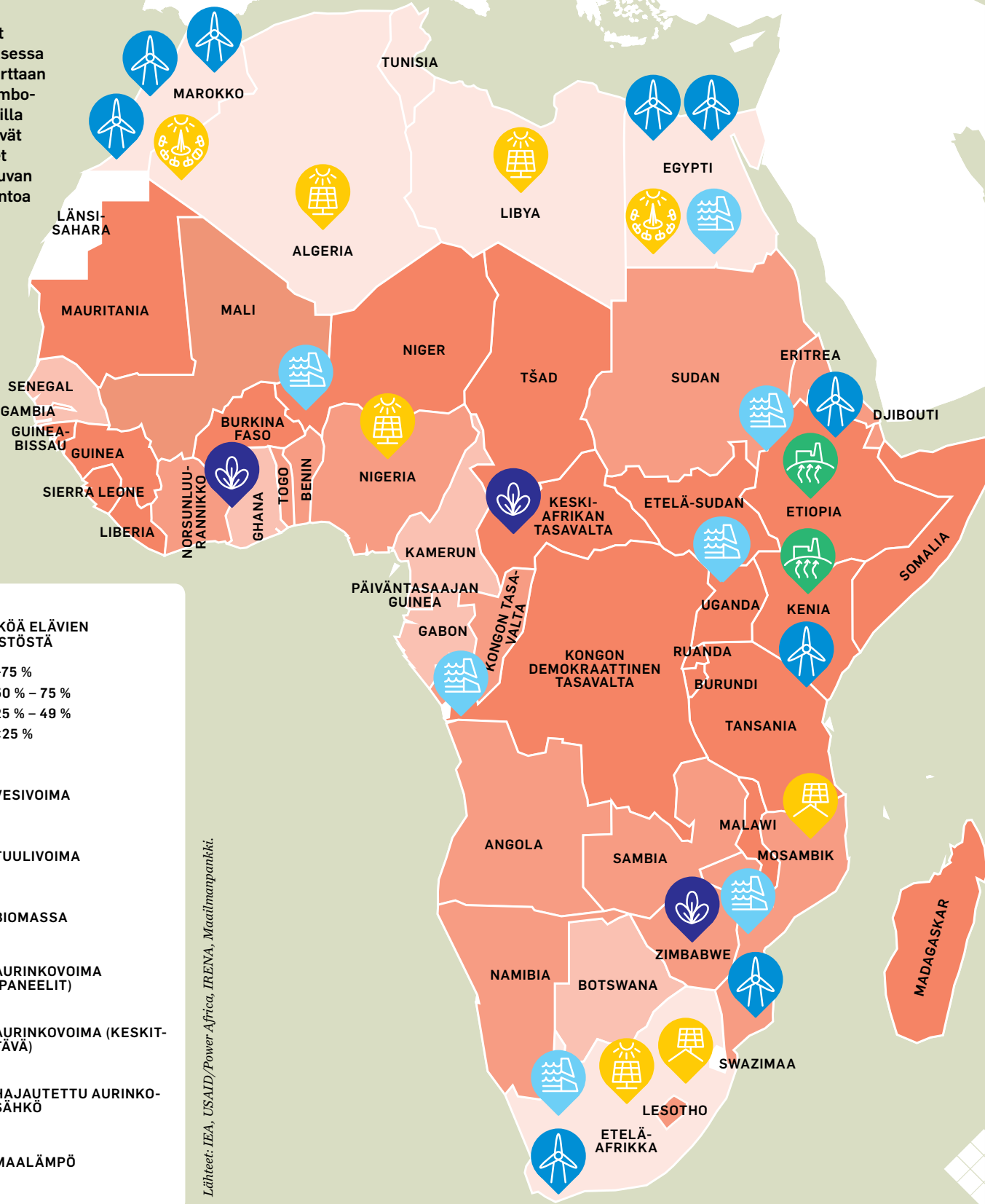
- MAALÄMPÖ
- TUULIVOIMA
- VESIVOIMA
- AURINKOVOIMA
- BIOMASSA

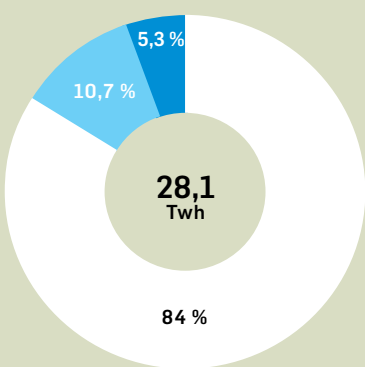
Alueelliset erot sähkönkulutuksessa ovat suuria. Karttaan on merkitty symboleilla alueet, joilla on erityisen hyvät mahdollisuudet rakentaa uusituvan energian tuotantoa vuoteen 2030 mennessä.

- ILMAN SÄHKÖÄ ELÄVIEN OSUUS VÄESTÖSTÄ
- >75 %
 - 50 % – 75 %
 - 25 % – 49 %
 - <25 %
- VESIVOIMA
 - TUULIVOIMA
 - BIOMASSA
 - AURINKOVOIMA (PANEELIT)
 - AURINKOVOIMA (KESKITÄVÄ)
 - HAJAUTETTU AURINKO-SÄHKÖ
 - MAALÄMPÖ

Lähteet: IEA, USAID/Power Africa, IRENA, Maailmanpankki.

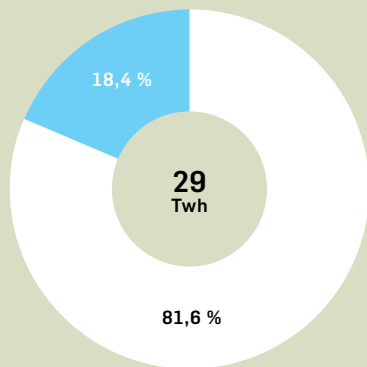

SÄHKÖNTUOTANTO NELJÄSSÄ AFRIKAN MAASSA (2013)

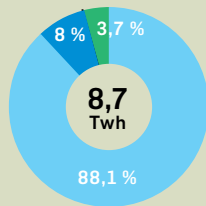
MAROKKO

Väestö 33 miljoonaa, joista alle miljoona ilman sähköä. Marokossa uusiutuvan energian osuus sähköntuotannosta pyritään nostamaan 3 prosentista 42 prosenttiin vuosina 2011–2020.

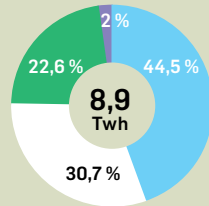
NIGERIA

Väestö 174 miljoonaa, joista 93 miljoonaa vailla sähköä. Nigeriassa uusiutuvan energian osuus pyritään nostamaan 20 prosenttiin sähköntuotannosta vuoteen 2030 mennessä. Rakenteilla on vesi- ja aurinkovoimaloita.

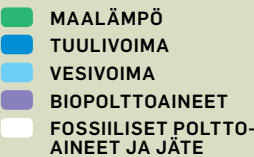
ETIOPIA

Väestö 99 miljoonaa, joista 70 miljoonaa vailla sähköä. Etiopiassa sähköntuotanto pyritään nelinkertaistamaan uusilla vesi- ja tuulivoimaloilla vuosina 2015–2020.

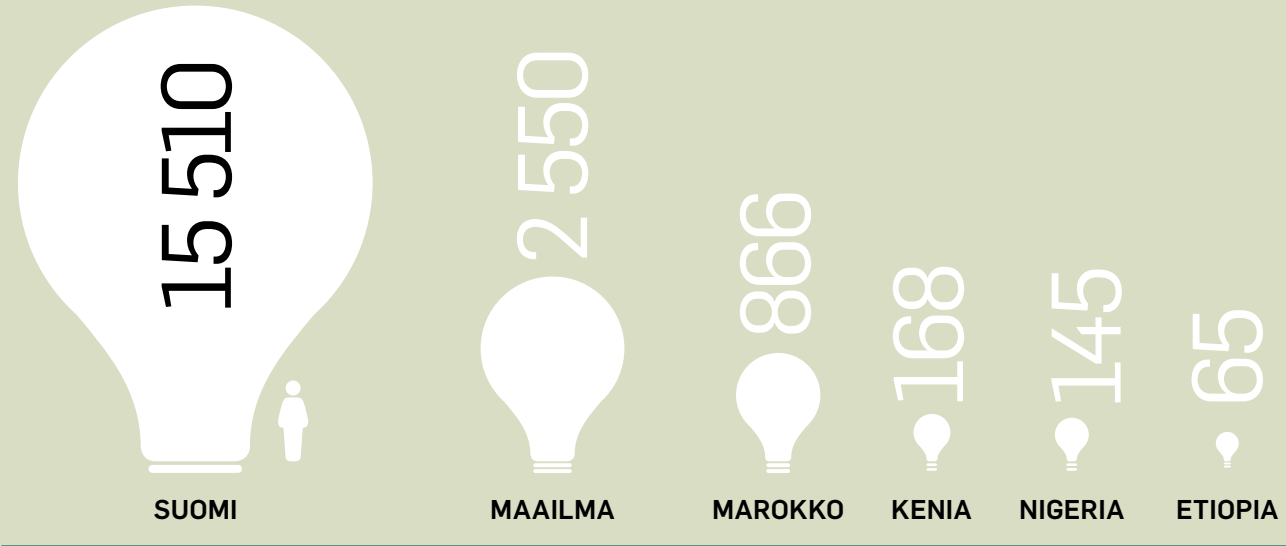

KENIA

Väestö 44 miljoonaa, joista 35 miljoonaa ilman sähköä. Keniassa maalämpövoimaloiden teho pyritään seitsenkertaistamaan 5 000 megawattiin vuoteen 2030 mennessä.

SÄHKÖNKULUTUS ASUKASTA KOHTI (kWh)

Lähteet: Maailmanpankki, IEA.

€ 0,12

EUROA

Saharan eteläpuolisen Afrikan asukkaat joutuvat maksamaan sähköstään vähintään 12 senttiä kilowattitunnilta. Se on kaksi kertaa niin paljon kuin kehittyvissä maissa keskimäärin. Monet joutuvat turvautumaan Afrikassa dieselgeneraattoreihin, jolloin sähkö on vielä kalliimpaa.

90

GIGAWATTIA

Afrikan sähköstä 60 prosenttia tuotetaan Etelä-Afrikassa ja Egyptissä. 27 köyhintä ja pienintä maata tuottavat yhden prosentin mantereen sähköstä, yhteensä vähemmän kuin Panaman valtio.

730

MILJOONAA

Suurin osa Afrikan väestöstä valmistaa ruokansa yhä avotulella tai tehottomilla liesillä. Savukaasuihin kuolee Maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan yli miljoona afrikkalaista vuosittain.

40

KILOWATTIA

Tämän verraan sähköä tarvitaan yhden hekkulampun polttamiseen. Lähes 600 miljoonalla ihmisellä Saharan eteläpuolisessa Afrikassa on käytössään vain keskimäärin 18,5 wattia sähköä.

”Julkista rahoitusta olisi lisättävä, jotta energia-alalle saadaan enemmän investointeja. Ajan mittaan valtaosan sijoituksista olisi tultava yksityiseltä sektorilta”, Rabia Ferroukhi sanoo.

Hänestä yksityisten sijoittajien riskejä voisi pienentää suuntaamalla julkista kehitysrahoitusta ja ilmastorahoitusta lainataukauksiin. IRENAn mukaan Afrikan energia-alan vuotuiset investoinnit tulisi nostaa jopa 63 miljardiin euroon nykyiseltä 9 miljardin euron tasolta, jotta kasvavaan sähkön kysyntään voidaan vastata.

Muutamet yksityiset sijoitusjätit, kuten amerikkalaiset Carlyle ja Blackstone sekä kanadalainen voimayhtiö Sky Power, sijoittavat jo tuuli- ja aurinkovoimaloihin Afrikassa.

SELVÄT PELISÄÄNNÖT

Kehitys on ollut nopeaa siellä, missä sähkömarkkinoiden pelisäännöt on saatu riittävän selviksi. Etelä-Afrikka toivotti vuonna 2011 yksityiset voimayhtiöt tervetulleiksi ja alkoi huutokaupata oikeuksia uusiutuvan energian tuotantoon. Sen jälkeen maassa on käynnistetty kymmeniä suuria aurinko- ja tuulivoimalahankkeita, jotka tuottavat parin vuoden kuluttua 15 prosenttia maan sähköstä.

Huutokauppenenettely on lisännyt kilpailua sähkömarkkinoilla ja tuonut Etelä-Afrikkaan yksityisiä sijoituksia lähes 17 miljardin euron arvosta.

Marokossa, Egyptissä, Etiopiassa ja Keniassa energia-alan murrosta vauhdittavat hallitusten kunnianhimoiset tavoitteet. Maat haluavat irtautua uusiutuvan energian avulla ulkomaisista tuontipolttoaineista.

Toisaalta esimerkiksi Nigerialla, Tansanialla ja Mosambikilla on rannikoillaan runsaat maakaasuvarat, joilla ne voisivat sähköistää taloutensa. Aurinko- ja tuulivoiman ohella tarvitaan myös säätövoimaa, jota käytetään tasaamaan tuotantovaihteluita tuulettomina päivinä ja öisin, jolloin aurinko ei paista.

”Vesivoima sopii hyvin säätövoimaksi aurinkoenergian rinnalle. Kivihiihtä taas on runsaasti eteläisessä Afrikassa”, sanoo teknillisen fysiikan professori Peter Lund Aalto-yliopistosta.

Säätövoiman rakentaminen avaa oven aurinkovoimalle, jota riittää Afrikan manteleella. Huhtikuussa suomalainen Wärtsilä ilmoitti lähtevänsä maanosan markkinoille tarjoamalla niin sanottuja hybridi-aurinkovoimaloita. Ne tuottavat päivällä sähköä aurinkonvalosta ja yöllä fossiilisista polttoaineista, kuten maakaasusta.

Wärtsilä odottaa liikevaihtonsa kasvavan aurinkosähkössä 300 miljoonaan euroon vuoteen 2020 mennessä. •

Kirjoittaja työskentelee Ulkopoliitikka-lehden toimituspäällikkönä ja vapaana toimittajana.

OLKARIAN MAALÄMPÖVOIMALA, KENIA. Maailman suurin maalämpövoimala sijaitsee Keniassa Itä-Afrikan hautavajoaman alueella. Kenia hyödyntää hautavajoaman maalämpöä voimaloissa, jotka tuottavat enemmän sähköä kuin maan vesi- tai öljyvoimalaitokset. Voimalan nimellisteho aiotaan seitsenkertaistaa 5 000 megawattiin vuoteen 2030 mennessä.

Rahoitus RATKAISEE

Suomalaiset yritykset osallistuvat Afrikan sähköistämiseen. Teknologista osaamista on, mutta asiakkaille pitäisi tarjota myös rahoitusta.

TEKSTI VESA TOMPURI KUVA PASI VÄHÄMARTTI/NOCART OY

Monet energia-alan toimijat ovat yllättyneet vauhdista, jolla Afrikan maat ovat omaksuneet uusiutuvat energialähteet ja hajautetun sähköntuotannon. ”Afrikka oli vain yksi mahdollisuuksista, kun perustimme yrityksen viitisen vuotta sitten ja keskityimme uusiutuvaan energiaan. Muutama vuodessa Afrikasta tuli tärkein markkina-alueemme”, Nocart Oy:n toimitusjohtaja **Vesa Korhonen** Lahdesta sanoo.

Nocart käyttää raaka-aineinaan muiden muassa jätettä ja muuta biomassaa.

Yhtiö toimittaa sähkönhallintayksiköitä ja sähkövoimaloita. Periaatteena on valmistaa mahdollisimman yksinkertaisia tuotteita kustannustehokkaasti. Toiminta-ajatus on purrut, sillä viime vuonna yhtiö ylsi 3,9 miljoonan euron liikevaihtoon.

Kuluvana vuonna liikevaihto vähintään nelinkertaistuu. Jos ratkaisuvaiheessa olevat kaupat toteutuvat, pelkästään Afrikan projektien kokonaissumma nousee yli 15 miljoonaan euroon.

”Jos rahoitus järjestyy, voimme käynnistää nopeasti hankkeita sadalla miljoonalla eurolla. Tässä on kehitettävää. Esimerkiksi ruotsalaisilla, saksalaisilla ja yhdysvaltalaisilla yrityksillä on lähes aina rahoitus valmiina, ja sitä useimmat afrikkalaiset asiakkaat odottavat”, Korhonen kertoo.

Hänestä yritysten on hankittava kumppaneikseen kansainvälisiä rahoittajia, jotka ovat tarvittaessa valmiita nopeisiin päätöksiin.

Mikkeliläinen Valoe Oy on keskittynyt aurinkoenergiaan ja osallistuu myös afrikkalaisiin energiaprojekteihin. Yhtiö sopi äskettäin 15,8 miljoonan euron kaupasta, jolla se toimittaa tehtaan Etiopiaan. Tehdas valmistaa noin 400 000 aurinkopaneelia vuodessa.

Suomalaisen Nocart Oy:n biomassalaitos Nyerissa Keniassa.

”ESIMERKIKSI RUOTSALAISILLA, SAKSALAISILLA JA YHDYSVALTALAISILLA YRITYKSILLÄ ON LÄHES AINA RAHOITUS VALMIINA.”

Valoe auttoi etiopialaista tehtaan ostajaa rahoitusneuvotteluissa. Lopputuloksena oli, että Etiopian kehityspankki antoi ostajan puolesta sitoumuksen lainan takaisinmaksusta saksalaiselle pankille. Valoen tehtäväksi jäi etsiä toimitukselleen rahoitus kotimaasta.

”Rahoitus oli työn ja tuskan takana, vaikka erityisrahoituksesta ja uusista rahoituskeinoista puhutaan harva se päivä”, Valoen toimitusjohtaja **Iikka Savisalo** toteaa.

TUKEA YRITYKSILLE

Kehitysrahoitusta suunnataan aiempaa enemmän uusiutuvaan energiaan, mikä näkyy myös Suomen kehityspolitiikassa. Pääomasijoitukset ja lainat täydentävät lahja-apua tai korvaavat sen kokonaan.

Kuluvana vuonna valtion kehitysrahoitusyhtiö Finnfund saa 130 miljoonaa euroa rahoitusta. Uusiutuva energia kuuluu Finnfundin pääkohteisiin, joten yhtiön mahdollisuudet rahoittaa suomalaisten yritysten hankkeita paranevat merkittävästi.

Myös kehitysmaiden julkisiin hankkeisiin on luvassa uutta rahoitusta ulkoministeriön ja valtion vientitakuulaitoksen Finnveran luomalla kehitysmaiden investointituella. Investointituessa kehitysyhteistyövarojen osuus on 35 prosenttia sijoituksesta. Tuki kattaa myös korkomenot lainasta, joka on nostettu sijoitusta varten. Lopusta rahoituksesta vastaa kehitysmaan hallinto.

”Näin Suomen kehitysyhteistyövaroilla saadaan aikaan lähes kolminkertainen määrä Suomen kehityspolitiikan mukaista toimintaa”, ylitarkastaja **Janne Sykkö** ulkoministeriöstä sanoo.

Uusiutuvan energian yritysideoihin ja keksintöjen kaupallistamiseen voi saada tukea myös innovaatiorahoituskeskus Tekesin ja ulkoministeriön rahoittamasta BEAM-kehitysinnovaatio-ohjelmasta sekä energia- ja ympäristökumppanuusohjelmasta (EEP). Finnpartnership-ohjelma puolestaan tähtää liikekumppanien löytämiseen kehitysmaista. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

TANSANIA

Sähköä ILMAN PISTORASIAA

Yhä useampi maaseudun asukas saa sähkön
hajautetuista, uusiutuvan energian ratkaisuista.

TEKSTI REETTA RÄTY KUVAT REETTA RÄTY JA PANOS/ SVEN TORFINN

Lapset odottavat, kun Christine
Akurut valmistaa iltaruokaa
LED-valossa, joka toimii
aurinkosähköllä. Kuva Tansanian
naapurimaasta Ugandasta.
Henkilöt eivät liity juttuun.

TANSANIAN MAASEUDULLA VAIN 2-6 PROSENTTIA
ASUKKAISTA ON SÄHKÖVERKON ULOTTUVILLA.

Pimeä tulee Tansanian pohjoisosassa, Arushan kaupungin lähistöllä, seitsemän maissa. Opettaja **Hassan Ankwayn** kodissa on suuri ilta, sillä sähkövalot syttyvät ensimmäistä kertaa. Yksi lamppu on sängyn yläpuolella, toinen sohvan vieressä ja kolmas ulkona.

Kuusivuotias poika voi tästedes lukea läksyt iltaisin, ja opettajaisä valmistella tunteja.

Ankway harkitsi lamppujen hankkimista pari vuotta. Hän oli kuullut Mobisolista, kotitalouskohtaisesta energiaratkaisusta, joka toimii aurinkokennolla ja mobiilimaksulla. Asiakas ei tarvitse pankkitiliä eikä säästöjä, sillä maksu hoituu osamaksulla matkapuhelimella.

Kotia ei tarvitse kytkeä sähköverkkoon. Energia on puhdasta.

”Maksan kolmen lampun sähköstä alle 50 senttiä päivässä. Television kanssa paketti maksaisi vähän enemmän”, Ankway kertoo.

Tansanian maaseudulla vain 2-6 prosenttia asukkaista on sähköverkon ulottuvilla. Kaupungeissa luku on 18 prosenttia. Afrikan kehityspankin tavoitteena on, että vuonna 2025 kaikki kaupungeissa asuvat afrikkalaiset ja 95 prosenttia maaseudun väestöstä on sähköverkon piirissä.

Arvio on optimistinen, sanoo ulkoministeriön energianeuvonantaja **Henri Horn**.

”Jos alueella on vain köyhiä kuluttajia eikä esimerkiksi teollisuutta, ei kukaan rakenna sinne sähköverkkoa.”

Varsinkin maaseudulla monet tulevat saamaan energiansa kiinteistökohtaisista, hajautetuista ratkaisuista. Usein se on halvin, nopein ja luotettavin tapa saada energiaa.

UUTTA BISNESTÄ

Mobisol sai alkunsa, kun yrityksen nykyinen toimitusjohtaja **Thomas Gottschalk** matkusti Itä-Afrikassa ja pani merkille ilmeisen ristiriidan: sähköverkkoa ei ole, aurinkoa on. Samantyyppinen havainto liittyi rahaan. Pankkitilejä tai säästöjä paikallisilla asukkailla ei juuri ole, mutta useimmissa on puhelin ja siinä sovellus, jolla voi siirtää rahaa.

Näistä havainnoista syntyi idea puhelimella maksettavasta aurinkoenergiasta.

Mobisol perustettiin vuonna 2010. Yritys toimii erityisesti Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Mobisolin paikalliset työntekijät ovat asentaneet jo 40 000 aurinkopaneelia. Moninkertainen määrä ihmisiä on saanut ensi kertaa elämässään valot, jääkaapin tai television. Synnytys-sairaaloissa on korvattu matkapuhelimen valo tai vaarallinen kerosiini-lyhty sähkölampulla.

Yksi Mobisolin toimistoista on keltainen, matala talo Tansanian Arushassa.

Arushalainen kioskiyrittäjä Hassan Yusuf Macha lataa aurinko-energialla asiakkaidensa matkapuhelimia ja jäähdyttää pakastinta. Kylmästä juomasta voi veloittaa enemmän kuin lämpimästä.

EEP TUKEE UUSIUTUVAA ENERGIAA

MOBISOL on esimerkki yrityksestä, joka on saanut siemenrahoitusta ympäristö- ja energiakumppanuusohjelma EEP:ltä.

EEP on kehitysyhteistyövaroin rahoitettu ohjelma ja osa Suomen ilmastorahoitusta. Tuen avulla yritykset ja laitokset voivat kehittää liiketoiminnastaan kaupallisesti kestävää. Yrityksillä tulee olla muutakin rahoitusta, jotta ne saisivat rahaa EEP-ohjelmasta.

Ohjelma alkoi itäisessä ja eteläisessä Afrikassa vuonna 2010. Viime vuoden loppuun mennessä EEP:n tukemat hankkeet ovat tuoneet uusiutuvaa energiaa 56 000 kotitaloudelle. Uusia työpaikkoja on luotu yli 2 500.

EEP-rahoitus painottuu yritysten tukemiseen, mutta mukana on myös kansalaisjärjestöjä. Mobisolin ohella rahaa on saanut esimerkiksi aurinkoenergiaa myyvä Devergy. Sen järjestelmä ei ole kotitalouskohtainen, kuten Mobisolin, vaan perustuu mikroverkkoon, jolloin useampi talous saa sähköä samasta verkosta.

Myös Devergyn tuottama sähkö maksetaan puhelimella. Ulkoministeriön tukemista yrityksistä menestyneimpiä on Tansaniassa ja Ruandassa toimiva Off Grid Electric. Se pyrkii saamaan miljoona kotia aurinkoenergian piiriin vuoteen 2017 mennessä.

Tähän mennessä EPP-rahoitusta on saanut 201 hanketta. Mukana on kolmetoista Afrikan maata: Etelä-Afrikka, Mosambik, Lesotho, Swazimaa, Namibia, Botswana, Sambia, Tansania, Kenia, Uganda, Ruanda, Burundi ja Seychellit.

Ohjelma kestää vuoden 2017 loppuun. Kokonaisrahoitus on 59,6 miljoonaa euroa, josta Suomen osuus on 21,6 miljoonaa. Ohjelmaa rahoittavat myös Britannia ja Itävalta.

Sisällä yrityksen berliiniläinen myyntijohtaja Sjors Martens kertoo kuluttajatutkimuksesta, jonka mukaan heidän asiakkansa haaveilevat valosta, puhelimen lataamisesta ja televisiosta.

He eivät ole köyhistä köyhimpiä vaan ihmisiä, joilla on varaa maksaa sähköstään 50 senttiä päivässä.

”Mobisolin asiakkaila on keskimäärin 2,8 työpaikkaa. On maanviljelyä, kauppaa, pientä bisnestä. Osa on poliiseja tai opettajia”, Martens sanoo.

”Täällä ei voi tehdä bisnestä tuntematta asiakkaiden elämäntilanteita.”

Toisaalta asiakas voi luoda juuri aurinkopaneelin avulla uudenlaista liiketoimintaa: kylmästä juomasta voi laskuttaa enemmän kuin lämpimästä, hiukset ja parrat voi leikata koneella, naapurille voi myydä puhelimen latausta. Arushassa näkee esimerkiksi mainoksia, joissa television omistaja kutsuu naapurustoa katsomaan jalkapallo-ottelua karkeasti 40 sentillä.

Barcelona–Arsenal, 1 000 shillinkiä. Tervetuloa!

SÄHKÖN LUOKSE

Mobisolin kaltaiset yritykset ovat lisääntyneet viime vuosina. Yksi isoista yrityksistä on M-KOPA Solar, jolla on asiakkaina noin 330 000 kotia Keniassa, Tansaniassa ja Ugandassa. Niistä 50 000 on jo maksanut paneelinsa, jolloin niistä tulee asiakkaan omia.

SÄHKÖN AVULLA KOTEIHIN SAADAAN PALJON MUUTAKIN KUIN VIIHDETTÄ.

M-KOPasta arvioidaan, että joka päivä yli 500 uutta kotia valaistaan sen tuotteilla. Tällä vauhdilla miljoona kotia saa aurinkosähköä kotiinsa ensi vuoden loppuun mennessä.

Afrikan sähköistämisen tavoitteet riippuvat siitä, mitä tarkoittaa se, että ihminen saa sähköä. Jos hiustenleikkuu yhden sähkövalon loisteessa tai puhelimen lataus naapurissa riittää, kunnianhimoinen tavoite sähköstä kaikille ehkä toteutuu tulevina vuosikymmeninä.

”Jos taas puhutaan siitä, että jokaisessa kodissa on pistorasia, tämä ei onnistu sillä, että ihmiset pysyvät maaseudulla. Heidän pitää tulla sähkön luokse kaupunkiin”, Henri Horn ulkoministeriöstä sanoo.

Opettaja Hassan Ankway haaveilee seuraavaksi televisiosta. Horn muistuttaa, että sähköän avulla koteihin saadaan paljon muutakin kuin viihdettä, sillä mahdollisuudet kouluttautumiseen, työskentelyyn, terveydenhoitoon ja ruoan säilyttämiseen paranevat.

Myös yöt ovat turvallisempia, jos talon ulkopuolella loistaa lamppu. •

Kirjoittaja on toimittaja ja viestintäyrittäjä.

Noin 244 miljoonaa ihmistä – eli kolmisen prosenttia maailman väestöstä – asuu pysyvästi synnyinmaansa ulkopuolella. Heistä afrikkalaisia on 34 miljoonaa eli 14 prosenttia. Runsas kolmannes kaikista afrikkalaisista siirtolaisista asuu Länsi-Euroopassa, Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Australiassa. Loput asuvat pääosin muissa Afrikan maissa. Kuvassa nainen siivoaa Lähi-idässä tuotettujen vaatteiden kauppaa Edgware Roadilla Lontoossa joulukuussa 2015.

AFRIKKA

Työn perässä

TOISEEN MAAHAN

Vain kolme vuosikymmentä, ja afrikkalaisia on kaksi kertaa enemmän kuin nyt. Afrikka ja Eurooppa hyötyvät hallitusta ja laillisesta maahanmuutosta.

TEKSTI TIINA KIRKAS KUVAT PANOS/MV PHOTOS/TOM PILSTON, SVEN TORFINN JA NIKKI RIXON

Alex on kotoisin Kongon demokraattisesta tasavallasta mutta asuu nykyään Kapkampungissa Etelä-Afrikassa. Hän vastaa parkkipaikasta Kalk Bayssa ja tulee ansioiltaan hyvin toimeen. Maailmanpankin viisi vuotta vanhan selvityksen mukaan Etelä-Afrikka on afrikkalaissiirtolaisten kolmanneksi suosituin muuttokohde Ranskan ja Norsunluurannikon jälkeen.

LISÄÄ IHMISIÄ

MAAILMA
miljardia

7,3

9,7

11,2

AFRIKKA
miljardia

1,2

2,5

4,4

2015
2050
2100

YK:n maltillinen väestöennuste olettaa, että naisten keskimääräinen lapsiluku vähenee nykyisestä 2,5:stä 2,0:aan vuoteen 2100 mennessä. Jos lapsiluku pysyisi ennallaan, maailman väestö kasvaisi 16,6 miljardiin.

Viime vuodet talous on kasvanut vauhdikkaasti monissa Afrikan maissa. Silti nuoret eivät juurikaan työllisty. Opiskelu- ja työpaikoista kilpaillaan ankarasti, ja toimeentulo on niukkaa.

Paikoin nuoret hermostuvat ja syntyy levottomuuksia. Moni tähyää ulkomaille.

”Afrikkalaiset nuoret tajuavat suhteellisen köyhyytensä paremmin kuin koskaan. He haluavat muuttaa olosuhteitaan ja lähtevät”, sanoo Afrikan ohjelmista vastaava koordinaattori **Mohamed Yahya** YK:n kehitysohjelman UNDP:n Etio-pian toimistosta.

Yahya viittaa tuhansiin afrikkalaisiin, jotka ovat viime vuosina hakeutuneet ennen kaikkea Eurooppaan.

Valtaosa heistä on nuoria miehiä, jotka etsivät työtä.

Matkaan siirtolaiset lähtevät sukulaistensa kustantamina tai lainarahalla. Moni turvautuu laittomiin reitteihin ja salakuljettajiin, sillä viralliset maahantuloväylät ja oleskeluluvat on varattu varakkaille ja koulutetuille afrikkalaisille.

Viime vuonna etenkin Italiaan saapui meriteitse kymmeniä tuhansia siirtolaisia Eritreasta, Somaliasta, Nigeriasta, Gambiasta ja Malista.

”Siirtolaiset tietävät, että Saharan ja Välimeren ylitykset ovat vaarallisia. Silti he lähtevät. Vaihtoehtona on jäädä kotiin ja elää köyhyydessä”, Yahya sanoo.

Eurooppa kiinnostaa, sillä se on lähellä. Britannia, Ranska ja Belgia houkuttavat afrikkalaisia entisistä siirtomaistaan. Monissa maissa on laaja afrikkalainen yhteisö, joka auttaa uusia tulijoita matkan ja työpaikan järjestämisessä.

”Afrikkalaiset nuoret tuntevat myös eteläisen Euroopan epäviralliset työmarkkinat, jotka toimivat paljolti heidän varassaan. Ravintoloissa ja hotelleissa on

MAAILMAN NUORIMMAT VÄESTÖT AFRIKASSA

(mediaani-ikä/vuotta)

2015

Niger	14,8
Uganda	15,9
Tšad	16,0
Angola	16,1
Mali	16,2

2050

Niger	17,8
Somalia	20,8
Angola	21,0
Sambia	21,4
Mali	21,4

Mediaani-ikä jakaa väestön kahteen yhtä suureen osaan. Vuonna 2015 mediaani-ikä oli maailmassa 29,6 vuotta. Vuonna 2100 se on 36,1 vuotta.

tarjolla siivousta, maataloudessa hedelmien ja vihannesten poimintaa”, sanoo tutkija **Jesper Bjarnesen** Pohjoismaisesta Afrikka-instituutista.

LISÄÄ AFRIKKALAISIA

Valtaosa afrikkalaisista etsii työtä omalta mantereelta. Köyhistä maista hakeudutaan naapuriin ja lähistön kasvukeskuksiin. Burkinafasolaiset muuttavat Norsunluurannikolle, ugandalaiset ja tansanialaiset Keniaan, mosambikilaiset Etelä-Afrikkaan.

Yhdeksän kymmenestä Afrikan 21 miljoonasta siirtolaisesta on afrikkalaisia.

Vain Pohjois-Afrikasta lähdetään ensisijaisesti mantereen ulkopuolelle.

Jesper Bjarnesen muistuttaa, että köyhimmät ihmiset jäävät yleensä kotiseudulleen. He hyötyvät siirtolaisuudesta epäsuorasti, jos sukulaiset tai tuttavat lähettävät heille rahaa.

Jatkossa muuttohalut saattavat lisääntyä, sillä Afrikan väestö kasvaa eniten maailmassa.

YK:n mukaan 34 vuoden kuluttua Afrikassa asuu kaksi ja puoli miljardia ihmistä, yli kaksi kertaa enemmän kuin nykyisin. Elintila käy vähiin, sillä neliökilometrillä asuu keskimäärin 80 ihmistä. Pienessä Burundissa neliökilometrille on mahdollista yli kaksi tuhatta ihmistä.

Vuonna 2100 afrikkalaisia on jo lähes 4,4 miljardia eli kaksi viidesosaa maailman ihmisistä.

Eniten lapsia syntyy läntisessä ja itäisessä Afrikassa.

Väestö viisinkertaistuu vuosisadan loppuun mennessä Burundissa, Angolassa, Malawissa, Nigerissä, Somaliassa, Ugandassa, Tansaniassa, Sambiassa ja Kongon demokraattisessa tasavallassa. Nigeriassa asuu silloin lähes miljardi ihmistä, mikä tekee siitä väestöltään maailman kolmanneksi suurimman valtion Intian ja Kiinan jälkeen.

Afrikan väestö kasvaa, koska synnytysikäisiä naisia on paljon, ja parisuhteessa elävistä naisista vain joka kolmas käyttää ehkäisyä. Samaan aikaan yhä useampi lapsi selviää hengissä ensimmäiset viisi vuottaan ja elää pitempään kuin vanhempansa.

Lisäksi köyhimmissä afrikkalaisissa valtioissa naiset saavat edelleen enemmän kuin viisi lasta.

VAIN KERRAN VALTIOSSA

Afrikka voi myös hyötyä väestönsä kasvusta. Väestötutkijat puhuvat demografisesta ikkunasta, jolloin työikäisiä on enemmän kuin huollettavia lapsia ja vanhuksia parin vuosikymmenen ajan.

Tällöin naiset vapautuvat hoivatyöstä kodin ulkopuolelle ansaitsemaan. Rahaa säästyy muiden muassa terveydenhoitoon ja koulutukseen, jotka lisäävät yleistä hyvinvointia ja tuottavuutta. Naiset synnyttävät aikaisempaa vähemmän lapsia, ja lasten elämänlaatu korvaa lukumäärän.

Kansantalous taas kasvaa, kun mahdollisimman suuri joukko ihmisiä ansaitsee ja kuluttaa. Perheet myös säästävät, mikä kerryttää lainattavaa rahaa esimerkiksi yrityksille.

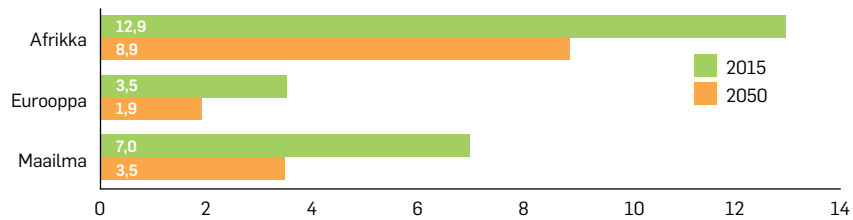
Demografinen ikkuna avautuu kunkin valtion kehityksessä vain kerran.

VUONNA 2100 KAKSI VIIDESTÄ MAAILMAN IHMISESTÄ ON AFRIKKALAINEN.

TYÖIKÄISTEN OSUUS VÄHENEE, VANHUSTEN KASVAA

Luvut kuvaavat sitä, kuinka monta 20–64-vuotiaasta henkilöä väestössä on yhtä 65-vuotiaasta ja sitä vanhempaa henkilöä kohden.

”EUROOPPALAISEN ON HELPOMPI MATKUSTAA JA TYÖSKENNELLÄ AFRIKASSA KUIN AFRIKKALAISEN.”

Esimerkiksi Mauritiuksella ikkuna on jo sulkeutunut. Etiopiassa se aukeaa lähitulevaisuudessa ja Nigerissä muutaman vuosikymmenen kuluessa. Jotta ne voisivat hyötyä ainutkertaisesta mahdollisuudestaan, perheiden lapsiluvun on pienennyttävä nykyistä nopeammin.

Työikäisille tulee myös järjestyä työtä ja toimeentuloa. Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n mukaan nuorille tarvitaan 18 miljoonaa uutta työpaikkaa vuodessa. Samalla on varauduttava väestön vanhenemiseen ja luotava eläkejärjestelmä. On saatava tytöt kouluun ja lisättävä nuorten mahdollisuuksia jatkaa opiskelua peruskoulun jälkeen.

Kaikki tämä vaatii valtavia uudistuksia afrikkalaisissa yhteiskunnissa.

IMF:n mukaan Afrikan valtiot hyötävät oikeilla toimilla demografisista ikkunoistaan ja kaksinkertaiset henkeä kohden lasketun bruttokansantulonsa

vuoteen 2050 mennessä. Vuosisadan lopussa hyöty kasvaa vieläkin suuremmaksi.

VAPAATA LIIKKUVUUTTA

UNDP:n Mohamed Yahyan mielestä Afrikan on muututtava, jotta kenenkään ei tarvitse etsiä toimeentuloa mantereen ulkopuolelta. Työ- ja opiskelupaikkojen lisäksi tarvitaan hyvää hallintoa.

”Puolet afrikkalaisista on alle 20-vuotiaita, mutta johtajien keski-ikä on 70 vuotta. Nuoret on suljettu pois poliittisesta elämästä. Heidät on saatava mukaan.”

On myös parannettava afrikkalaisten mahdollisuuksia liikkua lähialueille. Länsi-Afrikassa viisumivaatimuksia ja rajamuodollisuuksia on karsittu, muualla niitä on runsaasti.

”Nyt eurooppalaisen on helpompi matkustaa ja työskennellä Afrikassa kuin afrikkalaisen”, Yahya sanoo.

Hänestä ihmisten vapaa liikkuvuus lisää alueellista kauppaa, loisi työpaikkoja ja vaurastuttaisi Afrikkaa. Se vähentäisi tarvetta muuttaa mantereelta.

Myös Afrikan unioni ja Kansainvälinen siirtolaisjärjestö IOM ovat kannustaneet afrikkalaisia valtioita helpottamaan ihmisten liikkumista maasta toiseen.

Silti elintasokuilun kurominen Eurooppaan vie aikaa, ja moni afrikkalainen hakee myös vastaisuudessa työtä ja koulutusta Afrikan ulkopuolelta, Yahya uskoo. ”Tarvitaan järjestelmä, jossa tietty määrä afrikkalaisia saa laillisen oikeuden opiskella ja työskennellä Euroopassa. Tietyn ajan kuluttua he palaavat kotiinsa.”

Jesper Bjarnesenin mielestä nykyteknologia mahdollistaa järjestelmän, jossa afrikkalaiset voisivat hakea työtä tai opiskeluoikeutta lähimmässä eurooppalaisessa suurlähetystössä tai erillisissä keskuksissa. Niissä voisi anoa myös turvapaikkaa.

”Ihmiset välttyisivät kalliilta ja vaaralliselta matkalta. Eurooppa taas saisi laitto- man siirtolaisuuden sijaan laillista ja hallittua maahanmuuttoa.”

Bjarnesen muistuttaa, että jo lähitulevaisuudessa Euroopassa tarvitaan lisää työntekijöitä. Vanheneva väestö kaipaa hoitajia ja ympäristö siivoajia. Afrikkalaisten on vain hankittava koulutusta ja ammattitaitoa, jotta he pärjäävät eurooppalaisilla työmarkkinoilla.

”Euroopassa kotouttamisen on oltava nykyistä käytännöllisempää. On pohdittava, minkälaisiin tehtäviin työntekijöitä tarvitaan ja mitä heiltä odotetaan.”

Vielä tänään afrikkalaisista siirtolaisista tulee mieleen köyhyys, pakolaisuus ja laittomuus. Bjarnesen uskoo, että tulevaisuudessa mielikuvat muuttuvat, kun afrikkalainen keskiluokka opiskelee, työskentelee ja matkustaa maailmalla – ja palaa kotiin, kuten eurooppalaisetkin.

”Köyhätkin siirtolaiset hyötävät, kun afrikkalaisia ei enää mielletä uhaksi. Samalla heille avautuu uusia maasta- ja maahanmuuttomahdollisuuksia.” •

Taulukoiden lähde: United Nations Department of Economic and Social Affairs, 2015.

MUUTTOPAINEEN PURKUA

Euroopan unioni varautuu Afrikan muutto- liikkeeseen miljardirahastolla.

TEKSTI MINTTU-MAARIA PARTANEN

PERUSOPETUKSEN vahvistamista Etelä-Sudanissa. Cashew-pähkinöiden viljelyä ja käsittelyä Malissa. Sisäisten pakolaisten elinolojen parantamista Somaliassa. Muiden muassa tällaista työtä tukee Euroopan unionin Afrikan muuttoliike -rahasto, joka perustettiin pikavauhdilla Vallettan huippukokouksessa Maltassa viime marraskuussa.

Rahasto yrittää ehkäistä muuttoliikettä Afrikassa ja Eurooppaan. Se on saanut vähän huomiota, koska Eurooppaan saavutaan tällä hetkellä erityisesti Lähi-idästä ja Afganistanista.

Rahaston varoista 1,8 miljardia euroa tulee EU:n kehitysrahastosta ja muista rahoituslähteistä, loput 100 miljoonaa euroa jäsenmaista. Suomi on lahjoittanut rahastoon 5 miljoonaa euroa kehitysyhteistyövarojaan.

Ylintä päätösvaltaa käyttää johtokunta, jonka puheenjohtajana toimii EU-komissio ja jäsenenä EU-maat ja muut rahoittajat. Työstä vastaa kolme operatiivista komiteaa.

”Johtokunta ja komiteat hyväksyttävät rahaston hankkeet vastaanottajamailla. Ne ovat mukana päättämässä, mitä työtä maassa tehdään”, sanoo **Pertti Anttinen**, joka on ulkoministeriön johtava asiantuntija ja rahaston johtokunnan Suomen-edustaja.

Rahasto pyrkii hillitsemään muuttoliikettä Sahelin ja Tšad-järven alueella, Afrikan sarvessa ja Pohjois-Afrikassa. Sahelin alueella korostuvat työpaikkojen luominen nuorille ja ruokaturva, Afrikan sarvessa pakolaistilanteen ratkaiseminen ja hallinta.

Pohjois-Afrikan ensimmäisistä hankkeista rahasto päättää kesäkuussa.

”Pohjois-Afrikan maat ovat muuttoliikkeen kauttakulkumaita, joten muuttoliikkeen hallinta ja maiden kyky hoitaa tilanne varmasti korostuvat alueen työssä.”

Rahoitetut hankkeet ovat alussa, ja työ jatkuu vuoteen 2020 asti.

Anttinen toivoo, että suomalaiset kansalaisjärjestöt hakisivat hankkeiden toteuttajiksi. Yhtään suomalaista järjestöä ei ole vielä mukana. Rahasto toivoo myös uusia keksintöjä, ja esimerkiksi digitaalisista ratkaisuista ja mobiiliteknologiasta voisi olla hyötyä työssä.

Rahaston lisäksi Euroopan ja Afrikan johtajat sopivat ohjelmasta, jolla pyritään estämään ihmiskauppaa ja laitonta maahanmuuttoa. Samalla kehitetään laillisia maahanmuuton väyliä.

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

VIERAALLA MAALLA

He rakentavat, siivoavat, pyykkäävät ja poimivat appelsiinit. Moni työ jäisi tekemättä ilman maailman 150 miljoonaa vierastyöläistä.

TEKSTI TIINA KIRKAS

Intialaiset vierastyöläiset rakentavat tietä Singaporessa helmikuussa 2014. Kaksi viidestä kaupunkivaltion työntekijästä on ulkomaalaisia. Kaikkiaan kolme neljästä maailman 150 miljoonasta vierastyöläisestä työskentelee Singaporen kaltaisessa korkean tulotason maassa. Yli puolet heistä on miehiä.

Singaporelaisia työnantajia on syytetty vierastyöläisten kaltoinkohtelusta. Yleisintä se on Persianlahden maissa. Ihmisoikeusjärjestöt raportoivat muiden muassa maksamattomista palkoista, matkustusasiakirjojen takavarikoimisista sekä fyysisestä ja henkisestä väkivallasta.

KUVA: AP/LK/JOSEPH NAIR

Viime vuosina yhä useammat hondurasilaiset, guatemalalaiset ja salvadorilaiset ovat jättäneet kotimaansa ja suunnanneet kohti Yhdysvaltoja. Lähtöhalua lisää voimistunut jengiväkivalta. Myös Yhdysvalloissa tarvitaan edullista työvoimaa maataloudessa, rakennuksilla ja palvelualoilla. Kuvassa joukko keskiamerikkalaisia matkalla Yhdysvaltoihin Guatemalan ja Meksikon välisellä Suchiaten rajajoella syyskuussa 2012.

KUVA: AP/LK/MOISES CASTILLO

Hondurasilaiset ja meksikolaiset vierastyöläiset poimivat mustikoita Debloissa Mainen osavaltiossa Yhdysvalloissa elokuussa 2013. Yhdysvaltojen maataloudessa työskentelee parisen miljoonaa vierastyöläistä. Enemmistö heistä on meksikolaisia. Kymmenisen prosenttia työpaikoista järjestyy erityisten maatalousohjelmien kautta.

Yhdysvalloissa asuu laillisesti 12 miljoonaa ja laittomasti vajaat 6 miljoonaa meksikolaista. Viime vuosina Meksikoon on palannut enemmän ihmisiä kuin sieltä on lähtenyt Yhdysvaltoihin. Meksikon taloustilanne on parantunut, ja Yhdysvaltojen maahantulomääräykset ovat tiukentuneet.

Vierastyöläiset ja muut siirtolaiset lähettivät viime vuonna Latinalaisen Amerikan maihin yhteensä yli 68 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria (yli 60 miljoonaa euroa). Yksin Meksikoon lähetettiin 25 miljardia dollaria. Suurin osa rahoista oli tienattu Yhdysvalloissa. Kotimaissa rahat sijoitettiin kiinteistöihin, koulutukseen ja mukavuuksiin.

KUVA: REUTERS/LK/DAVE SHERWOOD

Filippiiniläinen kotiapulainen tiskaa astioita työnantajansa keittiössä Libanonin pääkaupungissa Beirutissa tammikuussa 2010. Joka kuudes maailman vierastyöläinen on kotiapulainen. Useimmiten hän on nainen ja monesti filippiiniläinen.

Joka vuosi noin miljoona filippiiniläistä lähtee ulkomaille töihin viranomaisten tai niiden valtuuttamien värväystoimistojen kautta. 1990-luvulta lähtien Filippiinien hallitus on tukenut kansalaistensa lähtöä ulkomaille vierastyöläisiksi. Taustalla ovat 1970-luvun väestönkasvu ja massatyöttömyys. Maan hallitus on myös pyrkinyt takaamaan kansalaistensa oikeudet vierastyössä.

Nykyisin vierastyöläisten rahalahetykset ovat tärkeä osa Filippiinien hallituksen kasvuohjelmaa. Viime vuonna summa oli lähes 26 miljardia Yhdysvaltain dollaria (23 miljardia euroa), joka kattoi lähes kymmenyksen maan bruttokansantuotteesta.

KUVA: AFP/LK/JOSEPH EID

Yli puolet 1,4 miljardista kiinalaisesta asuu kaupungeissa. Heistä kolmannes on maan sisäisiä vierastyöläisiä, jotka ovat useimmiten kotoisin maaseudulta. Vierastyöläiset asuvat ja työskentelevät virallisesti kaupungeissa, mutta heillä ei ole oikeutta kaupunkien tarjoamaan terveydenhoitoon, sosiaaliturvaan eikä asumispalveluihin. Ristiriitaa selittää kiinalainen asuinpaikka-järjestelmä *hukou*. Vierastyöläisten *hukou* on edelleen heidän kotipaikkakunnallaan maaseudulla, jossa heillä on oikeus peruspalveluihin. *Hukoun* siirtäminen kaupunkiin on vaikeaa, tosin viime vuosina sitä on helpotettu. Kuvassa vierastyöläisiä rakennustarvikevaraston edustalla Kiinan pääkaupungissa Pekingissä lokakuussa 2015.

KUVA: REUTERS/LK/JASON LEE

Uzbekistanilainen nainen korjaa perunasatoa Beryozovkan kylässä Siperian Krasnojarskissa. Venäjällä työskentelee arviolta kymmenen miljoonaa vierastyöläistä. Neljä viidestä on kotoisin entisen Neuvostoliiton maista, erityisesti Uzbekistanista ja Tadžikistanista. Vierastyöläisten enemmistö oleskelee maassa laittomasti, sillä heidän työlupansa on umpeutunut. Asuinolot ovat huonot, ja monet pelkäävät karkotusta kotimaihinsa.

Nykyisin Venäjä vaatii oleskeluluvan vastineeksi yli 900 euroa, terveystodistuksen sekä perustiedot Venäjän historiasta, kielestä ja kulttuurista. Vierastyöläisten järjestöjen mukaan viranomaisten lahjonta on lisääntynyt.

Venäjän heikko taloustilanne ei ole pakottanut vierastyöläisiä palaamaan kotimaihinsa, kuten pari vuotta sitten ounasteltiin. Ansiot ovat kuitenkin heikentyneet, joten he työskentelevät yhä Venäjällä mutta aikaisempaa huonommalla palkalla. Se tuntuu esimerkiksi Tadžikistanissa, jonka talous perustuu vierastyöläisten lähettämään rahaan eniten maailmassa.

KUVA: REUTERS/LK/ILYA NAYMUSHIN

Lohkoketju luo LUOTTAMUSTA

Uudenlainen sähköinen rekisteri voi kitkeä korruptiota, taata maa-
oikeudet ja helpottaa rahansiirtoja kehitysmaissa. Ainakin YK:n lastenrahasto
Unicef sijoittaa siihen.

TEKSTI ESA SALMINEN KUVITUS ANNA-KAISA JORMANAINEN

Mosambikilainen Maria on vaikeuksissa. Entinen aviomies vaatii taloa ja tonttia, vaikka ne ovat Marian. Mies asui Marian rakennuttamassa kodissa vain pari vuotta. Oikeusistuin on silti miehen puolella.

Samoihin aikoihin näkövammaisten järjestö odottaa Sambiassa rahojaan Suomesta. Avustus makaa tien päällä. Kerääkö pankki korkoja vitkastelullaan vai yrittääkö joku viedä sokeiden rahat?

Tuollaiset ongelmat ovat tuttuja köyhissä maissa. Oikeuslaitoksiin ja ministeriöihin on vaikea luottaa. Virkamiehet ja tuomarit ottavat lahjuksia, ja rahojen siirto pankkien kautta takkuu.

Ongelmiin on luvassa helpotusta. Lukematon määrä kasvuyrityksiä Yhdysvaltojen Piilaaksossa ja muissa maailman teknologiakeskuksissa kehittää sovelluksia lohkoketjulle, joka saattaa korvata pankit ja maistraatit, jopa nykymuotoiset valtiot.

RIKKOMATON REKISTERI

Lohkoketju on turvallinen järjestelmä tiedon tallentamiseen ja sopimusten tekemiseen, koska ne sijaitsevat tuhansilla tietokoneilla ympäri maailman.

Esimerkiksi tieto Marian talon- ja maanomistuksesta voisi olla lohkoketjussa. Tietoa ei voisi väärentää,

ja jos hyvin kävisi, niin kunnon todiste maa-
oikeudesta voisi auttaa saamaan pankkilainan maata vastaan. Hondurasin valtio ilmoitti viime vuonna, että se aikoo ensimmäisenä valtiona maailmassa viedä maa-
rekisterinsä lohkoketjuun.

Lohkoketjuun tallennettu rekisteri on paitsi varma, myös julkinen. Muutokset jäävät näkyviin, ja huijauksista jää kiinni. Ja niitä riittää monissa kehitysmaissa: virkamiehet väärentävät asiakirjoja ja ihmisiä ajetaan mailtaan.

LOHKOKETJUUN TALLENNETTU REKISTERI ON PAITSI VARMA, MYÖS JULKINEN.

Riittääkö, että tieto on lohkoketjussa? Pelkkä tiedon kirjaaminen ei tarkoita, että tietoa kunnioitetaan, vastaa tutkija **Brett Scott**, joka kirjoitti äskettäin selvityksen lohkoketjujen mahdollisuuksista YK:n yhteiskuntatieteelliselle tutkimuslaitokselle UNRISD:lle.

”Esimerkiksi Ruotsissa maarekisteri on voimakas työkalu, koska maan lait tukevat sitä. Toisaalla, vaikka epävakaa Afganistanissa, tiedon kirjaamisella ei ole

Jos lohkoketju tuo luottamusta korruptoituneisiin oloihin, voisi kuvitella, että se on suurimpia tietoteknisiä keksintöjä, mitä kehitysmaissa on nähty.

Mutta asia ei ole niin yksinkertainen.

VIRTUAALIVALUUTTA BITCOIN ON LOHKOKETJUN TUNNETUIN SOVELLUS.

suurta merkitystä, jos kansalaisilla ei ole aitoja mahdollisuuksia vaatia oikeuksiaan.”

Toisin sanoen: paraskaan rekisteri ei auta, jos virkamiehet ja oikeuslaitos eivät ole luotettavia. Scottin mukaan on ironista, että lohkoketjuista ei ole hyötyä sellaisissa valtioissa, joissa niitä eniten tarvittaisiin.

RAHANSIIRTOJA BITCOINEILLA

Myös järjestöt voivat käyttää lohkoketjuja. YK:n lastenrahastossa Unicefissa pohditaan, voisiko lapsille antaa digitaalisia ”henkilökortteja” kriisialueilla.

”Lohkoketjulla ei ehkä korvata kansallista henkilölisyydestodistusta, mutta ketjuihin voisi hyvin tallettaa esimerkiksi koulutodistukset”, Unicefin innovaatiarahaston johtaja **Christopher Fabian** sanoo.

Myös rahansiirrot kiinnostavat Unicefia.

”Rahalähetykset voisi tehdä bitcoineilla”, Fabian sanoo.

Virtuaalivaluutta bitcoin on lohkoketjun tunnetuin sovellus.

Viime vuonna siirtolaiset lähettävät kotimaihinsa noin 650 miljardia euroa, Maailmanpankista arvioidaan. Rahanlähettäjiä kiusaa, että pankit ovat hitaita ja epäluotettavia. Yksityiset rahansiirtoyritykset ovat taas kalliita.

Bitcoin on nopea ja edullinen. Bitcoineja voi myös säästää virtuaaliseen lompakkoon, mikä saattaisi kiinnostaa maapallon 2,5 miljardia ihmistä, joilla ei ole pankkitiliä.

Mutta bitcoin voi tuottaa päänvaivaa.

Rikkaissa maissa bitcoineja voi vaihtaa kohtalaisen helposti, kehitysmaissa se on vaikeampaa. Esimerkiksi Suomessa bitcoineja voi vaihtaa vaikka verkkokauppa Bittiraha.fi:ssä.

”Ongelma on juuri se, ettei ole verkostoa, jossa bitcoineja voisi vaihtaa paikalliseksi valuutaksi”, sanoo **Henry Brade**, yksi Bittiraha.fi:n perustajista.

Braden mielestä lohkoketjuja voisi hyödyntää perinteisissä rahansiirroissa niin, ettei siirtäjä edes tietäisi käyttävänsä bitcoineja. Muutamat yritykset tarjoavat

jo nyt ilmaisia rahansiirtoja bitcoineilla, mutta vain teollisuusmaiden välillä.

”Lohkoketjuihin perustuvilla teknologioilla ei vielä ole valmiita ratkaisuja. Sijoitamme lohkoketjuihin nyt, jotta pääsisimme käsiksi uusiin teknologioihin entistä aiemmin”, sanoo Unicefin Christopher Fabian.

YKSIN TEKNIikka EI RIITÄ

Tutkija Brett Scottin mukaan tekniikkaan uskotaan välillä liian sokeasti, kun ratkotaan yhteiskunnallisia ongelmia.

”Monet uskovat, että esimerkiksi korruption voi ’korjata’ teknologialla.”

Scottin mukaan korruptio on monimutkainen yhteiskunnallinen ilmiö, jonka voittamiseen tarvitaan laajoja muutoksia yhteiskunnassa, esimerkiksi koulutus- ja talouspolitiikassa. Lohkoketjun teknologia saat-
taa auttaa korruption voittamisessa, mutta vain, jos se on osa laajempia uudistuksia. Jos ei, se on vain yksi järjestelmä, jossa lahjonta voi yleistyä.

Scottin mielestä kiinnostavinta lohkoketjuissa on, että ne voivat jouduttaa niin sanottua jakamistaloutta. Tällä viitataan yleensä pienimuotoiseen vaihdantaan, joka toimii isojen yritysten, esimerkiksi majoitusta välittävän Airbnb’n ja kuljetusta tarjoavan Uberin kautta.

”Ehkä tulevaisuudessa jakamistaloutta voidaan harastaa lohkoketjujen avulla ilman yritystä, joka toimii välittäjänä.”

Esimerkiksi kehitysmaissa paikallisilla pienyrittäjillä voisi olla osuuskunta, jolla on omat vakuutukset ja pienlainajärjestelmä ilman ulkopuolisia kehitysyhteistyöntekijöitä tai pankkeja.

Tulevaisuudessa lohkoketjuista voi olla paljon hyötyä.

Näkövammaisten järjestö voi käyttää lohkoketjua, jotta rahat siirtyisivät Suomesta Sambiaan. Mosambikilainen Maria voi todistaa omistusoikeutensa maahan ja taloon. Kansalaiset voivat seurata avoimesti vaalirahoitusta, yritysten taloustietojen maakohtaista raportointia ja veronmaksua.

Mutta silloin törmätään lohkoketjujen suurimpaan ongelmaan. Vaikka teknologia tekisi täydellisen avoimuuden mahdolliseksi, moni ihminen pitää tietonsa mieluummin piilossa. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

NOTARAARI-PALVELUITA JA ÄLYKAUPUNKEJA

LOHKOKETJU on digitaalinen tietokanta, joka on hajautettu ympäri maailmaa tuhansille tietokoneille. Tiedon päivittämiseen ja varmistamiseen osallistuu suuri joukko ihmisiä tai lohkoketjun käyttöön ohjelmoituja tietokoneita.

Kun tietokannassa tapahtuu jokin muutos, vaikka ostotapahtuma, jokainen paikalla oleva verkoston jäsen vahvistaa sen. Muuttuneet tiedot kirjataan tietokantaan.

Muutosten vahvistamista kutsutaan louhinaksi, koska verkoston jäsenet saavat palkkioksi bitcoineja. Louhijat ovat ikään kuin kaivoksessa, jossa rahaa hankitaan tietokoneen laskentapotentiaalin avulla.

Lohkoon mahtuu yksi megatavu. Kun lohko täyttyy, se liitetään ketjuun, josta muodostuu pitkä ja ainutlaatuinen. Jos ketjua yrittää väärentää, joutuu aloittamaan sen alkupäästä ja

ottamaan kiinni ketjun, joka pitenee jatkuvasti. Siksi väärentäminen on lähes mahdotonta.

LOHKOKETJUN VÄÄRENTÄMINEN ON LÄHES MAHDOTONTA.

Lohkoketjun teknologialla voidaan tulevai-

suudessa auto-matisoida paljon ihmistyötä. Esimerkiksi Viro aikoo tarjota notaaripalveluita lohkoketjun avulla, ja Kiinassa suunnitellaan älykaupunkeja, joissa lohkoketjuihin tallentuu automaattisesti tietoa muiden muassa liikenteestä ja saasteista.

Myös tuotteiden, kuten lääkkeiden ja taide-
teosten, alkuperä voisi jäljittää edullisesti ja varmasti, jos tiedot olisi kirjattu lohkoketjuun.

Lohkoketjut soveltuvat myös älykkäisiin sopimuksiin. Vuokra-auton sähkölukkoon voi ohjelmoida lohkoketjun avulla ajo-oikeuden tietyksi ajaksi, ja maanviljelijät voisivat ottaa vakuutuksen siltä varalta, että sateet eivät tulekaan ajoissa.

BANGLADESH

Där klimatet redan

FÖRÄNDRAT LIVET

Bangladesh är bland de allra första att känna av ett förändrat klimat. Människor tvingas från sina hem på landsbygden, de flyttar till snabbväxande städer som Dhaka. Men lösningar håller också på att tas fram.

TEXT JENNY GUSTAFSSON BILDER KARIM MOSTAFA

Huset är enkelt byggt, av bambu och med väggar och tak i korrugerad plåt. Bakom tränger sig palmblad och grenar fulla med löv. Men marken framför huset är lerigt grå, och störtar abrupt ned i floden.

”Det är vårt fjärde hus. Vi har byggt ett nytt, lite längre upp, varje gång som vattnet kommit och slukat det förra.”

Taraja Oditto, fiskare med fem tonåriga barn, står med fötterna i leran framför huset. Platsen där familjens första hus stod är sedan länge försvunnen i floden. Vägen också, som ledde förbi utanför. En gunga hänger kvar i ett träd, den svingar nu ut över vattnet istället för en trädgård.

”Vi har ingen mark kvar nu, så vi kan inte flytta mer. Vattnet kommer snart upp till huset. När det är högvatten når det hit”, säger hon och pekar framför dörren.

Floden utanför Odittos hus, strax utanför staden Mongla i södra Bangladesh, är del av världens största delta. Det bildas där tre av Asiens största floder möts och täcker i princip hela Bangladesh, som har 160 miljoner invånare och är där klimatförändringarna märks som kanske allra mest.

DHAKA VÄXER

Floder som svämmar över är inget nytt här. Det hör till vardagen, liksom cykloner, tropiska stormar och perioder av torka. Det är bara det att allt händer oftare nu, och mer svårförutsägbart.

”Människor ställs inför frågan: ska jag lämna mitt hem eller inte? Ska jag ta min familj och fly? De vill inte, men ser inte någon annan lösning”, säger **Mahmud Hussein Riqui**, som forskar om migration på universitetet i Dhaka.

”Vi ser all sorts migration. Människor flyttar temporärt, från plats till plats, eller ger sig av för gott. Många kommer hit till huvudstaden Dhaka, som redan är enormt överbefolkad.”

Det är svårt att dokumentera, men flera hundra tusen, säkert en halv miljon, har tvingats flytta. Dhaka har redan 17 miljoner invånare, varav 40 procent bor i slumområden.

För stadens invånare är det omöjligt att undgå förändringen.

För några år sedan gick en väg fram till Taraja Odittos hus i Mongla i södra Bangladesh. Marken har nu försvunnit på grund av floderosion.

Konika Mondols hus står nu en decimeter från flodkanten, och familjen gör sig redo att flytta.

NYA SORTERS RIS

”Ki shundor, ki shundor – så vackert!”

Provash Boiragi går med uppknäppt skjorta och bara fötter genom risfälten som breder ut sig runt hans hus, på en annan plats i närheten av Mongla. Han ler, kisar med ögonen i kvällssolen, och slår ut med armarna.

”Se så gröna fälten är. Jämför med odlingarna bredvid.”

Medan riset på Boiragis fält växer tätt och starkt, är grannarnas plantor grå och hängiga. Ett tydligt tecken: de får inte tillräckligt med näring. I hela södra Bangladesh, där landets viktigaste odlingsmark finns, har vattnet blivit salt. Det förändrade klimatet har höjt havsnivån, dragit in fler och starkare tropiska stormar, trängt havsvattnet långt in i landet och gjort marken obrukbar.

Enorma mängder odlingsmark har redan gjorts om till anlagda räckdammar, för jätteräkor som trivs i saltvatten och ger Bangladesh välbehövliga exportinkomster. Men lokalbefolkningen får betala, med utarmad jord, förlorade jobb och en påskyndad flykt från landsbygden.

Om inte en vändning är på gång. Med fler som följer i Provash Boiragis spår, och byter till en helt ny sorts ris. Bangladesh Rice Research Institute har tagit fram ris som tål både salt miljö och att översvämmas med vatten. Tusentals risodlare har fått nya frön för att kunna stanna på sin mark.

”Mina fält är gröna och riset kan växa igen. Nästa år, när grannarna har sett hur fint riset är, kommer de att göra samma sak”, säger Provash Boiragi.

NYA SÄTT ATT ODLA

I norra Bangladesh, Shahbuddin Mondols hemtrakter, letar sig floderna fram i andra miljöer, långt från havet och det hotande saltet. Människorna där har alltid levt med floder som torkar ut, land som försvinner när vattnet stiger.

Men även där har situationen blivit värre. ”Många blir nu av med sin mark flera gånger om, och förlorar sitt enda sätt att överleva”, säger **S. M. Alauddin** från organisationen Practical Action.

De har introducerat en ny lösning på floderosionens problem: odlingar som kan flyta ovanpå vattnet, eller växa i snustorr sand.

”Det är egentligen en gammal kunskap, vi har bara anpassat den till här och nu. Först ville ingen tro oss, när vi sade att saker kunde växa i sand eller flytande på vattnet.”

Men tio år efter att projektet startade växer nu spe-

Shahbuddin Mondol tog sig till Dhaka då flodvattnet översvämde marken där hans hus stod. Nu bor han på ett tak tillsammans med femtio andra rickshawförare.

nat på flottar av vattenhyacint och bambu, och pumpor i sandbäddar med näringsrik kogödsel. FAO, FN:s jordbruksorgan, tog förra året upp de flytande trädgårdarna på sin lista av ”globalt viktiga traditionella jordbrukssystem”.

”Det är som att göra något omöjligt möjligt. Och det bästa av allt är att människorna stannar, de behöver inte fly”, säger Alauddin.

Egentligen är innovationen inte överraskande. Bangladeshs civilsamhälle har sedan självständigheten tagit utbildning och hälsovård till de mest avlägsna platserna på landsbygden. I dag byggs cyklonsäkra skolor och bambuhus utrustas med solpaneler. Småskaligt jordbruk lyfts fram som alternativ till räckodlingarna.

Samtidigt känns de stora lösningarna utom räckhåll. De ansvariga för världens klimatutsläpp lever inte här, känner inte av följderna. Bangladesh släpper bara ut 0,4 ton koldioxid per person och år, jämfört med Finlands 10,2 eller Europas snitt på 7,5 ton.

ENORMA MÄNGDER ODLINGSMARK HAR REDAN GJORTS OM TILL ANLAGDA RÄCKDAMMAR.

Utanför Mongla går Taraja Oditto fram till kanten där floden tar vid. Flera grannar sluter upp, någon sätter sig på gungan och dinglar med benen över floden. Alla har berättelser om mark de förlorat, släktingar som flyttat för att starta nya liv i Dhaka.

En av grannarna, **Konika Mondol**, gör sig redo för att flytta. Hennes hus är det sista närmast floden.

”Men det är inte lätt att bryta upp. Vi har alltid levt här, med fisket och floden. Vi gör allt vi kan för att försöka stanna.” •

Skribenten är svensk frilansjournalist.

BANGLADESH

- Världens åttonde folkrikaste land, på en yta mindre än halva Finland. Mer tätbefolkat än något annat, bortsett från stads-stater som Singapore och Hongkong.
- Blev självständigt 1971 efter ett brutalt krig med Pakistan. Har sedan dess tredubblat sin bruttonationalprodukt och minskat fattigdomen drastiskt.
- Medellivslängden har höjts med tio år sedan 1990-talet, och barn- och mödradödligheten har minskat drastiskt. Föräldrar i Bangladesh skaffar i dag i genomsnitt 2,2 barn, jämfört med 7 barn år 1971.
- En av de största utmaningarna för framtiden är klimatförändringarna. Nästan hela Bangladesh är ett delta och påverkas omedelbart av förändringar i klimatet.

Ris är livsviktigt i Bangladesh.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVAT SAMULI SIIRALA

Kesäkuun 25. päivänä 1970 **Folke Sundman** kiirehti Helsingin Eteläesplanadille, jossa alkaisi kolmas mielenosoitus Persian šaahia **Mohammed Reza Pahlavia** vastaan.

Šaahi oli valtiovierailulla Suomessa ja saapuisi kohta juhlaillalliselle Smolnaan, valtioneuvoston juhlahuoneistoon Senaattorin laidalle.

Huudot yltyivät.

”Šaahi, go home! Šaahi, go home!”

Sundman ja muut vasemmistolaiset opiskelijat istuivat keskelle Eteläesplanadia, jotta liikenne pysähtyisi. He eivät voineet käsittää, kuinka Suomen johto saattoi toivottaa šaahin tervetulleeksi ja ”ruokkia sortoa verorahoilla”. Iranilaiset näkivät nälkää, oppositio oli vaimennettu.

Poliisi tarrasi Sundmaniin, raahasi pois kadulta.

Kymmeniä opiskelijoita pidätettiin ja sullottiin poliisin linja-autoon, 19-vuotias Sundman heidän joukossaan. **Erkki Tuomioja** ja **Ilkka Taipale**, Sundmanin puoluetoverit Suomen sosialidemokraattisesta puolueesta SDP:stä, oli raahattu poliisiautoon jo ensimmäisessä mielenosoituksessa.

Sundman vapautui Kallion poliisiaseman putkasta varhain aamulla.

Hän käveli verkkaisesti kotiinsa Helsingin Myllypuroon. Isä **Bruno Sundman**, virkamies ja SDP:n entinen kansanedustaja, oli ovelta vastassa. Hän näytti vakavalta. Ei siksi, että Folke oli ollut mielenosoituksessa vaan siksi, että yöllä oli tapahtunut kauheita.

Folke Sundmanin isoisä oli kuollut.

Hän jätti perinnökseen vahvat aatteet, vasemmistolaisuuden ja pasifismin.

AKTIVISMI URAKSI

Folke Sundmanin isänisä oli entinen punakaartilainen Mustiosta. Hän oli selvinnyt sisällissodan kauhuista ja joutunut Suomenlinnan vankileirille. Hänestä oli tullut väkivallan ehdoton vastustaja.

Myös äidinisä Taalintehtaalta oli kuulunut punaisiin, kärsinyt tuomionsa Lahden Hennalassa.

Folke Sundman ryhtyi aktivistiksi Helsingin Norsenissa, Ruotsalaisessa normaali-lyseossa. Hän perusti viiden kaverinsa kanssa ”sextettenin” eli kuusikon, joka pohti maailman eriarvoisuutta, kurjuutta ja köyhyyttä, kylmää sotaa ja vasemmistolaisuutta.

Sundman oli perehtynyt vallankumouksellisten **Karl Marxin**, **Vladimir Leninin** ja **Mao Zedongin** ajatuksiin, häilyi sosialidemokratian ja kommunismin välillä.

Syksyllä 1968 Varsovan liitto miehitti Tšekkoslovakian.

Sundman valitsi ”kodikseen” sosiaalidemokratian ja liittyi SDP:hen.

”Minut vedettiin nuorena mukaan jär-

län”tiukkaan ohjaukseen”. Prosenttiliikkeeseen, jossa hän tutustui **Timo Voipioon** ja **Thomas Wallgreniin**. Liike pyrki nostamaan Suomen kehitysavun YK:n suosittelemaan 0,7 prosenttiin kansantuotteesta.

Sundman sanoo, ettei hän suunnitellut uraansa.

”Kaikki vain rullasi eteenpäin. Liu’uin kansalaisjärjestöihin.”

Sundmanista tuli myös uranuurtaja. Hän oli ensimmäinen päätoiminen toiminnanjohtaja Suomen Rauhanliitossa ja kehitysyhteistyön kattojärjestössä Kepassa, jota hän oli ideoimassa ja perustamassa. Kepan tarkoitus oli koota yhteen 56 kansalaisjärjestön joukko. Nykyisin Kepaan kuuluu yli 300 itsenäistä järjestöä.

Sundman ehti ja jaksoi, olihan hänen polttoaineenaan maailman parantaminen.

VÄÄNTÖÄ RAHASTA

Ensimmäinen työpäivä Kepan uudessa toimistossa Kampissa keväällä 1986. Puhelin soi. ”Onko ortodoksisella hautausmaalla?” soittaja kysyi. Toinen ja kolmas soittaja kysyi samaa.

Folke Sundman oli ymmällään.

Kohta hän tajusi, että lankapuhelinnumero kuului toimiston entiselle vuokralaiselle.

Näin alkoi Sundmanin 17-vuotinen työnsarka Kepassa. Siihen liittyi kehitysjoukkotoiminnan käynnistämistä ja paljon taistelua kehitysrahoituksesta. Sundman totesi esimerkiksi *Helsingin Sanomissa* vuonna 1991, että ”kehitysyhteistyövarojen käyttö pelinapulana kotimaisessa talouspolitiikassa on moraalitonta” ja ”kehitysavussa on hukattu pääasia eli köyhien auttaminen”.

Sundman on yhä samaa mieltä.

”Tarvitaan parlamentaarinen konsensus kehityspoliitikan sisällöstä ja rahoituksesta.”

Sundman toteaa, että Suomi poikkeaa Ruotsista, Tanskasta ja Norjasta, joissa on pidetty kiinni 0,7 prosentin lupauksesta ”yli talouden laskukausien ja poliittisten

Isiensä JÄLJISSÄ

Folke Sundman imi verenperintönä maailmanparannuksen ja pasifismin. Eläkkeelle ammattiaktivisti jäi ulkoministeriöstä, vaikei edes tahtonut virkamieheksi.

jestötoimintaan. Se vei mennessään”, hän sanoo nyt, 65-vuotiaana. Hän on edelleen valtiotieteen ylioppilas, koska ei ehtinyt valmistua.

Järjestötyö loi elinikäisiä suhteita, jotka myös tuuppasivat uralla eteenpäin.

Sundman vaikutti 1970-luvulla Teini-liitossa, Sosiaalidemokraattisen nuorison keskusliitossa ja Sadankomiteassa, joissa hän tutustui Erkki Tuomiojaan, Ilkka Taipaleeseen, **Paavo Lipposeen** ja **Erkki Liikaseen**. Tuomiojasta tuli elinikäinen ystävä ja työtoveri.

Seuraava vuosikymmen vei Sundmanin YK-liittoon pääsihteeri **Hilkka Pieti-**

rajojen”. Suomi saavutti tavoitteen vain vuonna 1991, jonka jälkeisinä lamavuosina prosenttiosuus yli puolittui.

Tällä vuosikymmenellä osuus on pyörinyt reilussa 0,5 prosentissa, ja tulevina vuosina se laskee 0,39 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Sundman toivoo, että suunta muuttuu vuoden 2019 vaalien jälkeen.

”Rahaa on, jos kansallista yksimielisyyttä löytyy. Kehitysyhteistyötä tarvitaan.”

Sundman sanoo, ettei hän suostu eläkepäivinään ”mustavalkoisiin analyysihin” maailmasta ja kehitysavusta liiki 50-vuotisen uransa ajalta. Eläkkeelle jäänyt suurlähettiläs **Matti Kääriäinen** antoi täyslaidallisen äskettäin, suurlähettiläs **Pekka Malinen** vuonna 1989.

Sundman toteaa vain, että hänen aikanaan ylhäältä johdetut kehitysprojektit ovat vaihtuneet ohjelmalliseen yhteistyöhön, jossa vastuuta on siirretty kehitysmaiden hallituksille ja kansalaisjärjestöille.

Yritysyhteistyötä on tehty aina.

”Myös kehitysmaiden taloudet ovat muuttuneet markkinaehtoiseen suuntaan. Kehitystyön on seurattava aikaansa. Kyse on vain siitä, mille aloille ja missä muodossa kehitysvaroja käytetään.”

TAUSTAPELURI

Folke Sundman on ollut SPD:n jäsen 48 vuotta. Hän erottaa sosiaalidemokratistaan kaksi vaihetta, joista ensimmäinen oli ”1970-luku kokonaisuudessaan”.

”Olin silloin taustapeluri ja organisaattori.”

Sundman oli myös ruotsinkielisten demareiden kunnallisvaaliehdokkaana Helsingissä vuonna 1976. Hän jäi rannalle ja vetäytyi politiikan taustavaikuttajaksi.

Vuonna 2003 ulkoministeri Tuomioja pyysi Sundmania erityisavustajakseen.

Sundman suostui ja seurasi tehtävässä **Tarja Kantolaa**. Samalla hän palasi politiikkaan. Seuraavana vuonna Sundman oli ruotsinkielisten demareiden ehdokkaana europarlamenttivaaleissa muttei tullut valituksi. Sundman sanoo, että hän suostui ehdokkuuksiin

”aika vastentahtoisesti”.

Sundman on mielellään taustalla.

”Tuomioja taas viihtyy framilla.”

Ystävysten yhteistyö jatkui. Vuonna 2007 *Ilta-Sanomissa* todettiin, että ulkoministeri Erkki Tuomioja petaa ulkoministeriön globaaliasioiden päällikön virkaa Folke Sundmanille, vaikka tämä ei täytä viran kelpoisuusehtoja. Nimitystä luonnehdittiin palkintoviraksi.

Sundman vain hymähtää.

”Se oli epärealistista. Poliittinen vastarinta olisi noussut kovaksi.”

Sundmanin kausi avustajana jäi lyhyeksi, sillä SDP ja Tuomioja joutuivat oppositioon vuonna 2007. Sundmanista tuli ulkoministeriön erikoistutkija. Aluksi hän veti Helsinki-prosessia, joka etsi keinoja globalisaation hallintaan. Kun Helsinki-prosessi päättyi loppuvuodesta 2008, hän siirtyi kehityspoliittisen osaston kansainväliseen ympäristöyksikköön. Sundmanin alaa oli ilmastorahoitus, johon hän joutui perehtymään ensi kertaa kunnolla.

”RAHAA KEHITYSYHTEISTYÖHÖN ON, JOS KANSALLISTA YKSIMIELISYYTTÄ LÖYTYY.”

Eläkkeelle ulkoministeriöstä hän jäi maaliskuussa. Poliitikkaa hän ei jätä.

Nykyisin Sundman toimii puheenjohtajana SDP:n ruotsinkielisen piirijärjestön valtuustossa, Helsingin ruotsinkielisessä työväenyhdistyksessä ja Solidaarisuuden hallituksessa, jossa hänen edeltäjänsä oli **Tarja Kantola**, Tuomiojan entinen avustaja.

SITTENKIN VIRKAMIEHEKSI

Maaailma on avautunut, köyhyys vähentynyt. Taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus kasvaa valtioiden sisällä, ja köyhyden vähentämisestä on tullut valtioiden sisäinen kysymys.

Köyhyyden ja eriarvoisuuden kitkeminen on Folke Sundmanille ykkösasia.

Hän toivoo, että vastakkainasettelu kotimaan ja kehitysmaiden köyhien välillä päättyisi. Että köyhyyden vähentäminen käsitettäisiin maailmanlaajuiseksi tavoitteeksi, kuten YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelmassa Agenda 2030:ssa todetaan. Että solidaarisuus,

FOLKE OLAV
JOHANNES SUNDMAN

IKÄ: 65

KOULUTUS:

valtiotieteen ylioppilas
Helsingin yliopistosta

TYÖ: jäi maaliskuussa eläkkeelle ulkoministeriön erikoistutkijan tehtävästä

PERHE: Vaimo Sirkka Sundman, kolme aikuista lasta ja yksi lapsenlapsi

HARRASTUKSET: kirjallisuus, penkkiurheilu, sienestys, marjastus ja musiikki

”ILMIÖNÄ VERONKIERTO ON VAIKKA KUINKA VANHA. UUTTA ON AINOASTAAN SE, ETTÄ TOIMINNAN LAAJUUS ON DOKUMENTOITU.”

tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus lisääntyisivät.

Moni nykypäivän uutinen ei tunnu Sundmanista ”uudelta eikä ihmeelliseltä”.

Kuten veroparatiisit ja niin kutsutut Panaman paperit.

”Ilmiönä veronkierto on vaikka kuinka vanha. Uutta on ainoastaan se, että

toiminnan laajuus on dokumentoitu.”

Kehitysyhteistyön määrärahojen leikkaus ei häntä yllättänyt, mutta seuraukset mietityttävät.

”Määrärahojen rajulla leikkauksella on hintansa. Kestää aikansa, että kansalaisjärjestöjen luottamus hallituksen politiikkaan palautuu. Suuret ammattimaiset järjestöt selviytyvät, pienet joutuvat vaikeaan asemaan.”

Sundman sanoo, että ikä lisää realismia.

”Minua on kuvailtu idealistin ja realistin merkilleiseksi yhdistelmäksi. Siinä on perää.”

Sundman on kuvailtu itseään maailmanparantajaksi, toisinajattelijaksi ja ratkaisunhaluiseksi, mistä tosin seuraa se, että oma näkemys voi vesittyä.

Helsingin Sanomien 50-vuotishaastattelussaan hän kertoi, että valitsi työn kansalaisjärjestöissä sen vuoksi, että halusi välttää virkauran.

Hänestä tuli silti virkamies.

”Tuomioja teki vannomiseni tyhjäksi”, hän sanoo.

Sundman toteaa, että häntä ja Erkki Tuomiojaa yhdistää samankaltainen maailmankatsomus, vaikka heidän sosiaalinen taustansa on erilainen. Yksi yhtymäkohta löytyy. Isoisät, sillä myös Tuomiojan äidinisä joutui Suomenlinnan vankileirille.

Sundmanin isänisästä tuli pasifisti. Isä oli sosiaalidemokraatti ja virkamies.

Folke Sundman seisoo tiiviisti juurillaan. •

VERON- KERUU KUNTOON

Kenialaiset ja vietnamilaiset oppivat, kuinka hallintoa voi painostaa keräämään verotuloja.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVA NORA HONKANIEMI

Miten valtion voisi saada jakamaan verotulonsa avoimesti ja tasapuolisesti?

Vaikka näin: Kenialaiset naiset myyvät vihanneksia torilla ja sujauttavat ansionsa suoraan taskuihinsa. Eräänä päivänä he kuulevat paikalliselta kansalaisjärjestöltä, että jokainen kenialainen maksaa veroja, sillä arvonlisäveroa peritään esimerkiksi sähköstä ja matkapuhelimen puheajasta.

Naisilla on oikeus tietää, mihin verorahat kuluvat. He voivat vaatia julkisia palveluja, vaikka uuden ja tehokkaamman vesipumpun asennusta kyläänsä.

Myös radio ja sosiaalinen media levittävät tietoa Kenian verotuksesta.

Naiset ihmettelevät sitä, etteivät ministeriöt tiedä, mihin valtion varoja käytetään. Että useat yritykset eivät maksa verojaan Keniaan vaan esimerkiksi Mauritiukselle, jossa verotus on kevyempää. Kenia menettää vuosittain verotuloistaan miljardeja euroja. Yksistään yritysten siirtohinnottelun väärinkäytön vuoksi häviää 1,4 miljardia euroa, mikä vastaa 8,3 prosenttia valtion verotuloista.

Naiset ärsyntyvät, kyläläiset heräävät.

Keniaassa myös piirikunnat keräävät veroja. Kyläläiset haluavat tietää, paljonko verotuloja piirikunnissa kerätään, kuinka paljon niistä käytetään ja mihin ne kuluvat. Kansalaisjärjestö tarjoutuu selvittämään verotusta paikallishallinnon kanssa.

Nora Honkaniemi, ohjelmajohtaja kansalaisjärjestö Oxfamista, vetää henkeä.

Hän on kuvaillut, kuinka Suomen tuke-

Verokampanjaa suunniteltiin viime syksynä Laosin pääkaupungissa Vientianessa.

ma ohjelma kansallisen veronkeruun vahvistamiseksi alkaa toimia Keniaassa ja Vietnamissa. Kolmivuotinen ohjelma nivoutuu kansainväliseen ilmiöön, jossa kansalliset verotulot halutaan näkyviksi ja kansalaisten hyödyksi.

SOPIMUKSIA VOI PARANTAA

Oxfamin ohjelma alkoi joulukuussa 2014. Suomi on sen ainoa rahoittaja 2,1 miljoonalla eurolla, joten kohdemaiksi valikoituvat Kenia ja Vietnam, Suomen pitkäaikaiset kumppanimaat. Ne ovat alhaisen keskitulon maita, joiden bruttokansantuote on kasvanut kohisten.

Silti eriarvoisuus vain kärjistyy, Nora Honkaniemi sanoo. Hän vastaa Oxfamin ohjelmasta.

Vietnamin verotus on progressiivista eli nousee tulojen mukaan. Vietnamilaiset saavat julkista terveydenhoitoa ja koulutusta, tosin vain lisämaksusta paikan päällä.

Julkiset palvelut kuuluisi rahoittaa veroroaroilla, Honkaniemi toteaa.

Hänestä verotuloja pitäisi kerätä nykyistä enemmän ulkomaisilta yrityksiltä, joita Vietnam tukee avokätisesti. Yritykset saavat esimerkiksi ilmaista sähköä ja vettä, halpaa työvoimaa ja verohelpotuksia. Valtiot kilpailevat siitä, kenellä on parhaat edut ja kevyin verotus, Honkaniemi sanoo.

Ilmiö on tuttu myös Afrikassa. Esimerkiksi Kenia tunnetaan ruusuistaan. Niiden tuotanto on siirtymässä Etiopiaan, joka tarjoaa Keniaa huokeampaa verotusta.

Myös yritysten verosuunnittelu on tavallista.

Honkaniemi ottaa esimerkiksi sopimukset, joilla vältetään saman tulon verottamista kahteen kertaan kahdessa valtiossa. Kenialla on sopimuksia kahdenkertaisen verotuksen välttämiseksi useiden valtioiden, kuten Mauritiuksen kanssa, jossa verotus on

kevyempää kuin Keniaassa. Selvää on, että yritykset maksavat veronsa mieluummin Mauritiukselle kuin Keniaan.

Mutta siihenkin voi puuttua, Honkaniemi sanoo.

”Oxfamin ohjelmassa aletaan kouluttaa viranomaisia. Heille kerrotaan, että sopimuksia voi parantaa eikä kaikkia oikeuksia kannata myydä. Sopimukseen voi esimerkiksi lisätä lausekkeen, jonka mukaan yritys joutuu maksamaan osan veroistaan Keniaan.”

NUORET VALOKEILASSA

Valistus ja koulutus Oxfamin ohjelmassa alkavat kesällä. Puolitoista vuotta kului valmisteluun, kuten paikallisen henkilöstön palkkaukseen ja muutosteorian valmisteluun.

Valokeilassa ovat naiset ja nuoret, tulevaisuuden veronmaksajat.

Verotulot ovat entistä tärkeämpiä esimerkiksi siksi, että perinteinen kehitysapu vähenee.

Veropolitiikka nousi puheenaiheeksi Afrikassa, kun Etelä-Afrikan entinen presidentti **Thabo Mbeki** alkoi johtaa korkean tason paneelia pääomapaosta. Sen loppuraportti julkistettiin Afrikan unionin huippukokouksessa Ethiopian Addis Abebassa helmikuussa 2015.

Raportissa arvioidaan, että Afrikasta pakenee vuosittain yli 44 miljardia euroa, joka on enemmän kuin mantereen saama virallinen kehitysapu (ODA). Oxfamin mukaan verosuunnittelun osuus pääomapaosta on kaksi kolmannesta eli lähes 29 miljardia euroa. Vajaa kolmannes eli 13 miljardia euroa johtuu veronkierrrosta, ja loput korrup-tiosta.

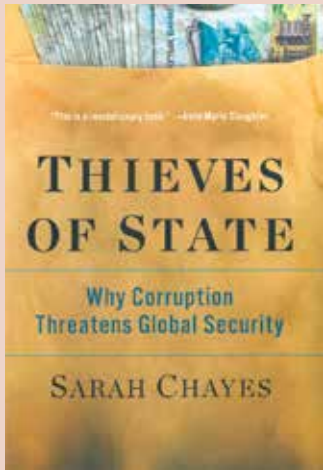
Sairaukset ovat vakavia. Nora Honkaniemen mielestä erityisen huolestuttavaa on verotulojen väheneminen, sillä silloin eriarvoisuus ja köyhyys yleensä lisääntyvät. •

JOKAINEN MAKSAA VEROA

- Oxfamin ohjelmassa korostetaan sitä, että jokainen kansalainen maksaa veroja, kuten arvonlisäveroa. Se on Vietnamissa 10 ja Keniaassa 16 prosenttia.
- Verojen osuus bruttokansantuotteesta on Vietnamissa noin 26 prosenttia ja Keniaassa vajaat 20 prosenttia. Esimerkiksi Keniaassa joka kolmas kansalainen työskentelee epävirallisesti eikä maksa tuloistaan veroa.
- Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n jäsenmaissa verojen osuus bruttokansantuotteesta on keskimäärin 35 prosenttia, Suomessa noin 44 prosenttia.

MISTÄ SYNTYY VÄKIVALTA?

Korruptio on konfliktien syy eikä seuraus. Siksi se on kansainvälinen turvallisuushuha.

SARAH CHAYES. Thieves of State. Why Corruption Threatens Globalm Security. W. W. Norton & Company, 2015.

Najib kokoa ostokset auton-sa takakonttiin Pakistanissa ja aloittaa kotimatkinsa Kandahariin Afganistaniin. Rajalla hän huolehtii tullimaksusta, koska ”laki niin määrää”. Hän maksaa myös useita parin euron lahjuksia tienvarsilla päivystäville poliiseille.

Kandaharin edustalla poliisi vaatii häneltä kymmenkertaista summaa. Najib kieltäytyy maksamasta, ja poliisi lyö häntä kasvoihin. Najib soittaa tuotuneena veljelleen **Nurallahille**, joka ilmoittaa lahjusvaateista ja väkivallasta kaupungin poliisipäällikölle. Päällikköä kiinnostaa ai-noastaan se, kuoliko veli.

Nurallah on entinen poliisi. Siksi veljen nöyryytys ja päällikön välinpitämättömyys kuohuttavat häntä.

”Jos näen jonkun asettavan tienvarsipommin poliisin kulkureitille, käännän selkäni. En varoita heitä vaarasta”, hän kertoo **Sarah Chayesille**, amerikkalaiselle toimittajalle ja kansainvälisen politiikan tuntijalle.

VAIHTOEHTO VALTIOLLE

Afganistan ei ole ainoa valtio, jossa ihmiset lahjovat päivittäin virkamiehiä, jotta voisivat kulkea teillä, hankkia työtä ja hoitaa sairauksiaan. Kirjassaan *Thieves of States* Sarah Chayes kuvailee useita vastaavia tilanteita Marokossa, Tunisiassa, Egyptissä, Nigeriassa ja Uzbekistanissa.

Arkisen korruption lisäksi ihmiset näkevät, kuinka johto omii käyttöönsä valtion tulot, luonnonvarat ja avustusrahat. Se turhauttaa ja suututtaa ihmisiä, eikä ilman seurauksia. Chayes huomauttaa, että valtiojärjestelmän korruptoituneisuus on pikemmin konfliktien syy kuin niiden seuraus. Ääriliikkeet hyödyntävät ihmisten raivoa ja tarjoavat valtiolle vaihtoehdon. Usein se on yksinkertaisen ehdoton moraali, joka perustuu uskontoon.

”Ihmiset etsivät yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, eivät demokratiaa ja ihmisoi-keuksia, jotka ovat abstrakteja käsitteitä”, Chayes kirjoittaa.

Chayes viittaa kandaharilaiseen Nurallahiin. Mies ei välttämättä liity talebanien riveihin mut-ta oivaltaa, miksi islamistit sotivat Afganistanin hallintoa vastaan. Myös Pohjois-Nigeriassa ym-märretään, miksi Boko Haramin ensimmäinen isku kohdistui juuri poliisiin.

Tilanne kärjistyy, jos valtion johto kohtelee kaikkia uskovaisia mahdollisina terroristeina. Valtiolle saattaa olla helpompaa nujertaa heidät kuin neuvotella hallinnon uudistamisesta. Terrorismin vastaiseen taistoon järjestyy rahaa myös ulkomailta, Chayes toteaa.

KANSAN PARIIN

Korruption kitkeminen ei saa jäädä vain yksit-täisten kehitysyhteistyöhankkeiden varaan. Ongelmaa on ruodittava kaikilla politiikan osa-alueilla kansainvälisessä yhteistyössä, Sarah Chayes kirjoittaa.

Tiedustelupalveluiden on hankittava ajantasaista tietoa eri valtioiden korruptiosta. Kansainvälisten yritysten ja järjestöjen on myös valvottava rahavirtojaan ja vaadittava väärinkäyttäjät vastuuseen. Tärkeintä on kuunnella tavallisia ihmisiä ja ottaa heidän kokemuksensa vakavasti, Chayes toteaa.

”IHMISET ETSIVÄT YHTEISKUNNALLISTA OIKEUDEN-MUKAISUUTTA, EIVÄT DEMOKRATIAA JA IHMISOIKEUKSIA.”

RIAD SATTOUF. The Arab of the Future: Volume 1: A Childhood in the Middle East, 1978–1984. A Graphic Memoir. Two Roads, 2016.

ARABIPOJAN ENSIVUODET SARJAKUVINA

RIAD SATTOUF syntyy Pariisissa vuonna 1978. Pian hän muuttaa Libyan pääkaupunkiin Tripoliin, josta hänen syyrialainen isänsä on saanut työpaikan opetta-jana. Isä ihailee arabivaltioiden johtajia, kuten Libyan **Muammar Gaddafia** ja kotimaansa **Ha-fez al-Assadia**. Isä on historian tohtori Sorbon-nen yliopistosta ja haaveilee suuresta tehtävästä arabikansojen sivistäjänä.

Tripolin arki on ankea. Sosialismissa omai-suus on yhteistä, joten ulko-ovia ei lukita. Ly-hyen ulkoilun aikana kuka tahansa saattaa ma-joittua kotiin, joten Riad Sattouf viettää päivän-sä ranskalaisen äitinsä kanssa sisätiloissa. Ker-rostalon käytävillä hän leikkii muiden lasten

kanssa ja laulaa Libyan kansallislaulua.

Kun Gaddafi ryhtyy lähettämään opettajia maaseudulle viljelijöiksi, Riad Sattoufin isä palaa kotikyläänsä Homsin liepeille Syyriaan. Vaikka suku on lähellä, elämä on entistäkin rujompaa. Ruoasta on pulaa, ihmiset riitelevät, eikä kukaan huolehdi ympäristöstä. Riad Sat-touf katselee keskeneräisiä taloja ja pohtii, että Libyan tavoin myös Syyria on ”yhtä rakennusmaata”.

Riad Sattoufin sarjakuvat tarkastelevat ai-kuisten outoa ja osin pelottavaa maailmaa tar-kasti, oivaltavasti ja ymmärtävästi. Perheen tari-naa taustoittavat arabimaailman poliittiset kään-teet, uskonnolliset erityisyydet ja kehitysutopiat.

NAISTEN ELÄMÄÄ NIGERIASSA

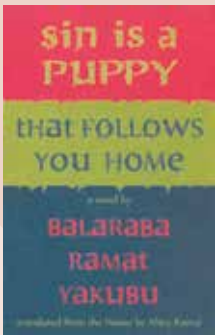
RABILLA on yhdeksän lasta ja uskoton aviomies. Kun miehen toinen vaimo muuttaa samaan taloon, Rabi selvi-tyy hetken mutta muuttaa lopulta omilleen. Sa-maan aikaan vanhin tytär päättää koulunsa ja avioituu varakkaan torikauppiiaan kanssa. Elä-mä kolmantena vaimona on kuitenkin hanka-laa. Suku selvittää perheiden kiistoja, mutta Rabi ei suostu enää luopumaan itsellisyydestään.

Sin Is a Puppy That Follows You Home si-joittuu Pohjois-Nigerian suurimpaan kaupun-kiin Kanoon. Alueen valtauskonto on islam ja puhutuin kieli hausa. Tyyliltään kirja on ro-manttista lukemistokirjallisuutta *soyayyaa* ja

käsittelee naisten arjen kipukohtia, kuten per-heväkivaltaa ja moniavioisuutta.

Balaraba Ramat Yakubu tuntee aiheensa. Hän joutui keskeyttämään koulunsa 12-vuo-tiaana, koska avioitui yli 40-vuotiaan miehen kanssa. Koulua hän kävi äitinsä kannustamana mutta isältään salassa. 18-vuotiaana Yakubu pääsi jatkamaan opintojaan. Nykyisin hän kirjoittaa romaaneja, tuottaa elokuvia ja ajaa naisten oikeuksia Kanossa. Hän on eronnut neljästi.

Sin Is a Puppy That Follows You Home on ensimmäinen hausankielinen kirja, joka on käännetty englanniksi.

BALARABA RAMAT YAKUBU. Sin is a Puppy that follows you home. Blaft, 2012.

JUHANI KOPONEN, JARI LANKI, MARIKO SATO & ANNA KERVINEN (TOIM.). Kehityksen tutkimus. Johdatus perusteisiin. Gaudeamus, 2016.

KEHITYKSEN PERUSOPPIMÄÄRÄ

MIKSI OSA ihmisistä on rikkaita, osa taas köyhiä? Miksi kehitysmaat ovat ke-hitysmaita? Miksi ihmiset muuttavat maalta kaupunkeihin? Miksi maailmassa sodi-taan? Mitä on kehitys ja miten sitä tutkitaan?

Kehityksen tutkimus kokoa vastauksia oppi-kirjamaisesti moniin ajankohtaisiin kehityskysy-myksiin. Lähtökohtana on akateeminen tutkimus, joka etsii tietoa mutta tunnustaa kehityksen kä-sitteeseen liitetyt arvovalinnat.

”Thannetapauksessa kehityksen tutkimuksen opiskelu kerryttää kriittisesti punnittua tietoa ilman, että opiskelija kadottaa sitä arvopohjaista

kipinää, joka kehitystoimintaa usein ajaa”, kir-joittaa emeritusprofessori **Juhani Koponen**.

Kirjan teemoja ovat muiden muassa kehi-tyksen historia ja selitysmallit, globaali eriarvoi-suus, maailmantalouden rakenteet, väestönkasvu ja muuttoliikkeet, ympäristö ja ilmastonmuutos, turvallisuus ja kehityspolitiikka. Teema-artikkelit tarkastelevat globaaleja ongelmia monitieteisesti ja ratkaisukeskeisesti. Artikkeleita täydentävät tietolaatikat, lukuvinkit ja hakemisto.

Kehityksen tutkimus on perusteellisesti päi-vitetty painos vuonna 2009 ilmestyneestä *Kehitys-maatutkimus*-kirjasta.

AFGANISTAN

Tähdeksi VÄKIVALLAN VARJOSSA

Vanhoilliset afgaanit haluavat eroon television laulukilpailusta, jota puoli kansaa katsoo. Tuotantoyhtiö Moby ei aio antaa periksi.

TEKSTI IVAR ANDERSEN
KUVAT CHRISTOFFER HJALMARSSON JA TOLO TV

Sunnuntaina 20. maaliskuuta 2016 **Habibullah Fani** tarttui mikrofoniin ja esitti Afghan Star -kilpailun viimeisen laulun. Takana oli muutaman kuukauden taisto, jossa 23-vuotias Fani oli kerta toisensa jälkeen päihittänyt yksitoista kilpailijaansa.

Nyt lava oli hänen, ja hetken aikaa Afganistan sai unohtaa yli kolme vuosikymmentä kestäneen epätoivon ja väkivallan.

Afghan Star on Afganistanin suosituin televisio-ohjelma. Tuotantoyhtiö Moby esittää sitä televisiokanavallaan Tolo TV:llä. Sen mukaan katsojia on 16 miljoonaa eli puolet maan asukkaista.

Afghan Star vastaa kansainvälisesti menestynyttä Idols-laulukilpailua. Osallistujat ovat nuoria aikuisia ja enimmäkseen suurista kaupungeista. Koe-esiintymisiä järjestetään pääkaupunki Kabulin lisäksi Heratissa, Kandaharissa ja Mazar-i-Sharifissa.

Tuotantokausia on ollut yksitoista, ja valtaosa kilpailijoista on ollut miehiä.

OMA LAULUTEHDAS

Afghan Star on tuotantoyhtiö Mobyn lippulaiva. Television laulukilpailu alkoi vuonna 2005, jolloin äärijärjestö Talebanin hallinnon kaatumisesta oli kulunut neljä vuotta, kertoo Tolo TV:n johtaja **Massood Sanjer**.

Hän on työskennellyt Mobysa vuodesta 2002, jolloin se perustettiin. Sanjeer muistaa yhä päivän, jolloin tuotantoyhtiön ensimmäinen radiolähetys oli eetterissä.

Habibullah Hani (vas.) voitti Afghan Star -laulukilpailun keväällä 2016. Hänen vierellään finaalissa esiintynyt Habib Qaderi (kesk.) ja toiseksi sijoittunut Ashan Arab.

LAULUKILPAILU
AFGHAN STARIN
OSALLISTUJIA ON UHATTU
JOPA KUOLEMALLA.

”Musiikki oli kiellettyä vuoteen 2001 asti. Kasettien tai dvd-levyjen hallussapidosta saattoi joutua vankilaan, joten uutta musiikkia ei oltu kuultu vuosiin. Siksi sitä soitettiin kaikilla toreilla vain muutama tunti sen jälkeen, kun ensimmäinen lähetyksemme oli loppunut.”

Koska Afganistanin musiikkiteollisuus oli tuhottu, Sanjerin piti alkuvuosina soittaa intialaisia Bollywood-hittejä ja pakistanilaisia iskelmiä.

”Nyt 85 prosenttia soittamastamme musiikista on afganistanilaista. Iso osa on Afghan Starin tuotantoa, sillä osallistujat tekevät kanssamme levytyssovimuksen.”

Moby toimii myös mainos- ja it-alalla, julkaisee lehtiä ja omistaa internetkahviloita. Yhtiön omistaa **Mohsenin** perhe, joka teki pakolaisaikanaan omaisuuden Australian rahoitusmarkkinoilla.

”Yleisö vaatii meiltä rohkeutta, joten teemme sitä, mitä se haluaa”, sanoo johtaja Massood Sanjer Tolo TV:stä.

Moby on saanut rahoitusta myös muun muassa Yhdysvaltain kehitysapuvirastolta USAID:ltä.

VÄKIVALTAA JA UHKAILUA

Afghan Star on alusta lähtien ärsyttänyt vanhoillisia afgaaneja, jotka ovat yrittäneet taivuttaa maan hallitusta lopettamaan ohjelman. Toistaiseksi he eivät ole onnistuneet.

Osallistujia on myös uhattu väkivallalla ja jopa kuolemalla. Kolme vuotta sitten 17-vuotias **Latifa Azizi** joutui pakenemaan perheineen kotikaupungistaan Mazar-i-Sharifista Kabuliin, koska hänen yhteisönsä ei hyväksynyt esiintymistä Afghan Starissa.

Viimeksi tammikuun lopussa seitsemän Mobyn työntekijää kuoli Talebanin itsemurhauskassa Kabulissa. Taleban perusteli iskua ilmoittamalla, että Tolo TV on ”maan suurin verkosto, joka edistää epäsiiveellisyttä, uskonnottomuutta, vieraita kulttuureita ja alastomuutta”.

”Kyse ei ole vain Afghan Starista. Vanhoilliset pyrkivät lopettamaan myös uutiset. Yleisö vaatii meiltä kuitenkin rohkeutta, joten teemme sitä, mitä se haluaa”, Massood Sanjer sanoo.

Uutistuotannossaan Moby tukeutuu laajaan toimittajaverkostoonsa eri puolilla Afganistania. Se on luonut mallia muille radio- ja televisiokanaville sekä pakottanut myös valtiolliset uutispalvelut lisäämään avoimuuttaan.

Sanjer sanoo noudattavansa samoja julkaisuperiaatteita viihteessä ja uutistuotannossa.

”Yksilöllä on yhtä suuri oikeus esittää kaihoisia rakkausballadeja kuin kansalaisilla velvollisuus saada asiallista ja puolueetonta tietoa.”

ESIMAKUA ÄÄNESTÄMISEEN

Mediayhtiön johtaja Massood Sanjer on syntynyt ja kasvanut Kabulissa. Edes huonoimpina aikoina hän ei paennut naapurimaihin Iraniin tai Pakistaniin, kuten moni muu Afganistanin eliitistä. Englannin kielen hän omaksui opettajaisältään. Tekniikka kiinnosti muuten vain.

Talebanien hallinnon aikana Sanjer työskenteli vastentahtoisesti heidän valvomassaan Radio Shariassa. Šaria tarkoittaa islamilaista lakia.

Välillä Sanjer luki englanniksi käännettyjä julki-lausumia, jotka oli suunnattu kansainväliselle yleisölle. Joskus se oli vaikeaa, sillä uutiset olivat silkkää propagandaa, hän sanoo.

”Talebanit räjäyttivät Bamiyanin Buddha-patsaat maaliskuun alussa 2001. Edellisenä päivänä minun piti lukea liikkeen perustajan mullah **Omarin** julistus natarkasti. Rajojen testaaminen ei ollut mahdollista.”

Möhemmin Sanjer sai oman radio-ohjelman, jossa hän koetteli rajoja ja pyrki vastuulliseen uutisjournalismiin. Vuorovaikutus kuulijoiden kanssa on hänelle tärkeää.

”Jonkin aikaa sitten vastaanotin puhelun suorassa lähetyksessä. Soittaja oli autolla matkalla Kabulista Kandahariin ja kertoi, että ilman lahjuksia poliisit eivät päästä häntä jatkamaan matkaansa. Pyysin miestä pysymään linjalla. Miljoonat ihmiset kuuntelivat, kuinka hän kinasteli poliisien kanssa 50 afghanista (65 sentistä). Seuraavana päivänä sain tietää, että poliisit oli pidätetty.”

Moby on liiketoimintaa mutta myös yhteiskunnallista muutosta. Kansan ääni kuuluu radiossa, ja Afghan Starissa yleisö äänestää voittajan matkapuhelimillaan. Monelle afghanistanilaiselle se on ensimmäinen kokemus yhteisöllisestä päätöksenteosta.

”Nuoret äänestävät suosikkilaulajaansa ja näkevät, että heidän äänellään on merkitystä. Huomenna samat nuoret kannattelevat Afganistanin yhteiskuntaa. Paljon on voitettu, jos he vaativat, että presidentti tulee valita samalla tavalla oikeudenmukaisesti kuin Afghan Starin voittaja”, Sanjer sanoo.

Kirjoittaja on ruotsalainen vapaa toimittaja. Tekstin on suomentanut Tiina Kirkas.

LAPSET BIOLANIN TUOTEKEHITTÄJINÄ

Ugandassa parannetaan lasten kouluoloja ja muotoillaan kehitysyhteistyön toimintamallia.

TEKSTI TIINA KIRKAS KUVAT MARTTA KASKINEN/UNICEF

Pohjois-Ugandan Acholi-maassa toivutaan vuosien väkivallasta. Pakolaisleirit ovat muuttuneet kylähteisöiksi, joissa vanhemmat tekevät työtä ja lapset käyvät koulua.

Kouluissa arkea haittaavat rikotut kaivot ja sotkuiset käymälät. Käyttövesi haetaan kaukaa, ja se levittää tauteja. Tytöt jäävät kotiin etenkin kuukautisten aikana.

”Lapset tietävät, että käsienspesu on tärkeää. Into pestä käsiä kuitenkin vähennee, kun se on kovin hankalaa”, kertoo hankepääällikkö **Saara Frestadius** Suomen Unicefista.

UniWASH-hanke on toiminut kolme vuotta. YK:n lastenrahasto Unicefin kumppaneita ovat suomalainen Biolan Oy, kuusi ugandalaista yritystä ja kolme yliopistoa.

”Kukaan ei yksin ratkaise koko ongelmaa, mutta osan voi ratkaista”, Frestadius sanoo.

Kehitteillä on esimerkiksi hana, joka vapauttaa vettä tankista käsienspesua varten yhdellä painalluksella. Muovinen hana ei ruostu eikä haperru auringossa, kertoo Biolan Oy:n hallituksen puheenjohtaja **Pekka Kariniemi**. Lasten käyttökokeemukset ovat ohjanneet tuotekehittelyä.

Tavoitteena on, että hanoja aletaan valmistaa teollisesti Ugandassa.

”Hanoja tarvitaan, mutta perheillä ei välttämättä ole varaa niihin. Koulut

”YRITYKSELLE TÄRKEINTÄ ON KEHITTÄÄ TALOUDELLISESTI KESTÄVÄÄ TOIMINTAA, JOSTA SEURAA PALJON MUUTA HYVÄÄ.”

voisivat saada julkista rahoitusta hanojen hankintaan”, Kariniemi sanoo.

Hänen mielestään myös kuivakäymälöille olisi käyttöä.

”Vesivessat eivät ole vielä pilanneet käymäläkulttuuria Afrikan maaseudulla. Kuivana jätökset voidaan kompostoida ja levittää helposti pelloille.”

Kompostointi säästäisi juomavettä ja estäisi ravinteiden valumisen vesistöön. Hygienia kohenisi ja taudit vähenisivät.

”Samalla paikalliset saisivat työtä kuivakäymälöiden rakentamisessa ja kunnossapidossa sekä kuivikkeiden valmistuksessa”, Kariniemi sanoo.

PIENIN ASKELIN

UniWASH-hankkeessa Pekka Kariniemi on oppinut, että yhteistyö on yhdessä tekemistä.

”On turha mennä Ugandaan mesta-roimaan, eikä siihen olisi edes oikeutta. Pitää mennä paikallisen kulttuurin ehdoilla, mikä ei tietenkään tarkoita lahjontaan suostumista.”

Biolan Oy:n hallituksen puheenjohtaja Pekka Kariniemi tutustui keväällä Anaka P7 -alakoulun vesi- ja sanitaatio-oloihin Nwoyan piirikunnassa Pohjois-Ugandassa.

Kariniemi kannustaa yrityksiä mukaan kehitysyhteistyöhön. Hankkeen kokemuksia onkin tarkoitus jalostaa muiden yritysten käyttöön. On edettävä kuitenkin pienin askelin, vailla ennakkoluuloja, hän sanoo.

”Yritykselle tärkeintä on kehittää taloudellisesti kestävää toimintaa, josta seuraa paljon muuta hyvää.” •

UNIWASH

- Kehittää vesi-, sanitaatio- ja hygienia-alan keksintöjä ugandalaisille koululaisille sekä kehitysyhteistyön toimintamallia yrityksille, yliopistoille ja järjestöille.
- Suomen Unicefin lisäksi mukana ovat Biolan Oy, kuusi ugandalaista yritystä sekä Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto ja Makereren yliopisto Ugandasta.
- Opit kootaan interaktiiviseksi työkalupakiksi vuoden 2016 lopussa.
- Suomen Unicefin lisäksi hanketta rahoittaa ulkoministeriö. Vuosien 2014–2016 budjetti on 1,1 miljoonaa euroa.

Vesihuoltoa ja sanitaatiota

TUKI: 500 000 EURON LISÄRAHOITUS VUONNA 2016.

Vesihuollon ja sanitaation yhteistyöneuvosto (WSSCC) on verkosto, joka parantaa kaikkein köyhimpien ihmisten sanitaatiota ja hygieniaoloja.

Verkosto ei rahoita käymälöiden rakentamista vaan jakaa tietoa ja valistusta hygieniasta. Työtä tehdään etenkin maaseudulla Afrikan ja Aasian vähiten kehittyneissä maissa.

Lisätietoja: anu-elina.autio@formin.fi

Wider-instituuttia

TUKI: 400 000 EURON LISÄRAHOITUS. SUOMEN YLEISTUKI ON 1,4 MILJOONAA VUONNA 2016.

Wider-instituutti Helsingissä tutkii maailmanlaajuisista kehitystä ja analysoi maailmantalouden ongelmia, joihin se pyrkii löytämään ratkaisuja.

Instituuttia pidetään yhtenä parhaista YK-yliopiston alaisista tutkimuslaitoksista.

Wider-instituutti antaa myös jatkokoulutusta, kehittää kansainvälistä taloudellista yhteistyötä ja tukee YK:n kestävästi kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n toteuttamista.

Lisätietoja: heli.mikkola@formin.fi

Vammaisten oikeuksia

TUKI: 100 000 EUROAA VUONNA 2016.

Suomi tukee hanketta, joka edistää vammaisten ihmisten oikeuksia Afrikassa. Edellytykset ovat aiempaa paremmat, sillä Afrikan unioni ja sen jäsenmaat hyväksyivät toimenpideohjelman vammaisten oikeuksista vuonna 2013.

Hanke onnistui hyvin vuosina 2014–2015.

Afrikan unioni ja sen jäsenmaat pystyvät nyt paremmin edistämään vammaisten ihmisten oikeuksia ja toteuttamaan mantereenlaajuisia toimenpideohjelmia.

Lisätietoja: olivia.packalen-peltola@formin.fi

Kehitysmaiden kasvuyrityksiä

TUKI: 150 000 EUROAA VUONNA 2016.

Suomi tukee kehitysmaiden kasvuyritysten liiketoiminnan ja kilpailukyvyyn kehittämistä, jotta ne voivat houkuttaa pääomasijoittajia. Valitut yritykset osallistuvat Suomessa kehittämisohjelmaan, verkostoitumistilaisuuksiin ja Slush-konferenssiin.

Suomessa solmitaan myös uusia kumppanuuksia kehitysmaiden ja suomalaisten yritysten, kansalaisjärjestöjen ja oppilaitosten välille.

Hankkeen toteuttaa Startup Sauna Oy.

Kasvuyritykset ovat tärkeitä kehitysmaiden taloudelle. Nuoret yritykset luovat ihmisille uusia työpaikkoja, elinkeinoja ja toimeentulomahdollisuuksia.

Lisätietoja: mika.vehnamaki@formin.fi

Sähköjohtoja Tansanian pääkaupungissa Dar es Salaamissa.

MILMA KETTUNEN

Sähkönjakelua Tansaniassa

TUKI: 200 000 EURON LISÄRAHOITUS VUONNA 2016. YHTEENSÄ 26,5 MILJOONAA EUROAA VUOSINA 2010–2016.

Jakeluverkon laitteet Tansanian pääkaupungissa Dar es Salaamissa olivat ylikuormitettuja, ja sähköhävikit ja käyttökatkot yleisiä. Suomi myönsi lisärahoitusta sähköverkon peruserustustöihin, jotka päättyivät huhtikuun lopussa.

Toimiva sähkönjakelu kohentaa yritysten, tehtaiden, koulujen ja terveyskeskusten toimintaa ja kansalaisten arkea. Hankkeesta hyöttyvät etenkin pienyritykset, joista iso osa on naisia.

Hankkeen toteuttaa Tansanian valtiollinen sähköyhtiö Tanesco. Lisärahoitus käytetään urakan valvontaan ja muutostöihin sekä tansanialaisten kouluttamiseen.

Lisätietoja: vuokko.jutila@formin.fi

”Päätin sanoa *rohkeasti* mielipiteeni. Turha ujous karisi, ja rohkeuteni kasvoi.”

Laura Kihlström työskenteli miesten parissa ja löysi itsestään tasa-arvoisen johtajan.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ **KUVA** SAMULI SIIRALA

LAURA KIHLSSTRÖM

IKÄ: 30
KOULUTUS: agronomi Helsingin yliopistosta vuonna 2010
TYÖSKENTELI: apulaisasiantuntijana Suomen ja Etiopian hallitustenvälisessä kehityshankkeessa Agro-BIGissä vuosina 2013–2015
JATKAA TYÖHÖN: vanhempainvapaalla elokuun alkuun, jolloin aloittaa tohtori-opintonsa Etelä-Floridan yliopistossa. Väitöskirja käsittelee siirtolaisten ruokaturvaa Yhdysvalloissa.

Ei hitto, miten byrokraattista ja hidasta. Näin ajattelin aluksi, kunnes päätin, että en aio turtua vaan painaa työtä apulaisasiantuntijana entistä kovemmin.

Opin nopeasti, että asiantuntijuutta tärkeämpää oli saavuttaa etiopialaiseen luottamus ja tulla heidän kanssaan toimeen. Olin lähes aina ainoa nainen Agro-BIGin kokouksissa. Päätin sanoa reippaasti mielipiteeni. Turha ujous karisi, ja rohkeuteni kasvoi.

Myös tietynlainen ehdottomuus karsiutui.

Vietin aikaa etiopialaisten viljelijöiden parissa ja ymmärsin, että maatalouden ratkaisut ovat paikallisia. En uskalla enää sanoa, että maataloudessa on tehtävä juuri näin, jotta sato on turvattu ensi kudeksi. Opin nöyräksi, ottamaan paikallisen osaamisen huomioon.

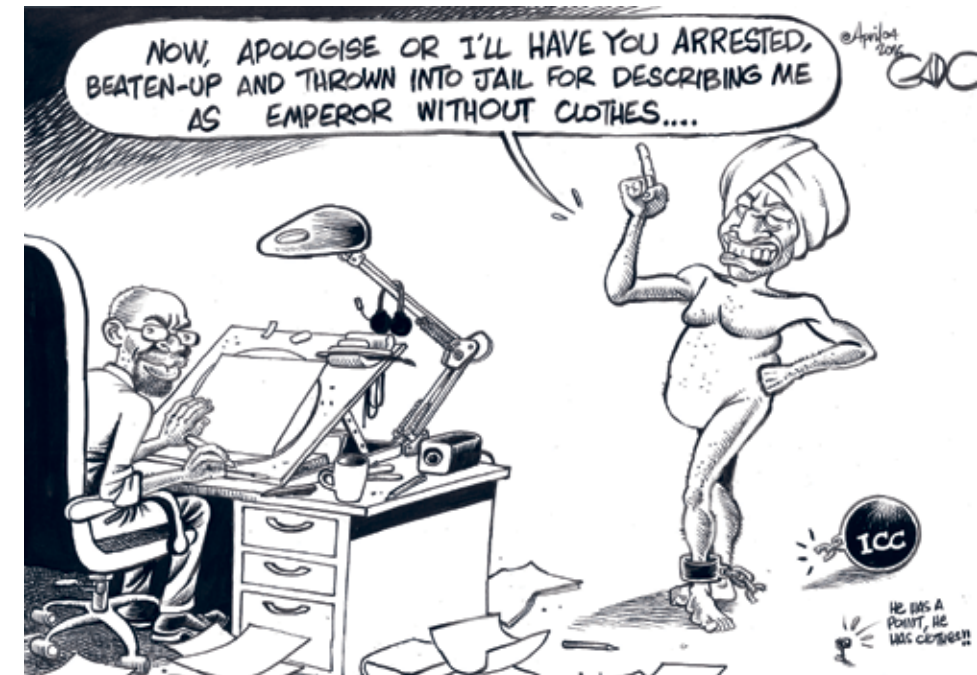
Ajattelin Etiopiassa usein naisia, etenkin naisviljelijöitä.

Naisviljelijät eivät voi osallistua alansa koulutuksiin, sillä ne järjestetään yleensä isojen kaupunkien hoteleissa. Jos nainen lähtisi kaupunkiin, häntä pidettäisiin kevytkenkäisenä, huonona vaimona ja äitinä. Koulutukset pitäisi järjestää viljelijöiden kotikylissä.

Työkaverini eivät tuollaista tajunneet, sillä he olivat miehiä. Eivätkä vain paikallisia, vaan pohjoismaalaisia. Heidän ajattelutapansa kaipaasi tuuletusta.

Etiopian jälkeen olen puhunut enemmän naisten asioista. Minulla ei ole tarkkaa urasuunnitelmaa, mutta tunnen, että sovin hyvin kehitysyhteistyöhön. Aion työskennellä sen eteen, että tasa-arvo maailmassa lisääntyisi. Etiopiassa itseluottamukseni vahvistui ja tunsin, että haluan päättävään asemaan. Haluan erityisesti, että pääsen naisena vaikuttamaan.” •

Presidentit VAILLA VAATTEITA

TANSKALAINEN kirjailija **Hans Christian Andersen** kertoi aikoinaan keisarista, joka teetti itselleen mitä upeampia pukuja. Hän ei tosin niitä itse nähnyt, sillä vaatturin mukaan siihen kykeni vain keisarikunnan älymystö. Keisari häpesi alastomuuttaan, mutta ääneen hän ylisti olematonta pukuloistoaan. Samaa tekivät hänen virkamiehensä ja alamaisansa.

Kunnes eräänä päivänä pieni poika huudahti, että keisarilla ei ole vaatteita.

Tansanialainen pilapiirtäjä **Godfrey Mwampembwa** eli Gado on toiminut pikkupojan tavoin viimeiset parikymmentä vuotta lukuisissa itäafrikkalaisissa sanomalehdissä. Hän on sitkeästi arvostellut alueen johtajia epäpätevyydestä, korruptiosta ja sukulaisten suosimisesta.

E erityisen kärkevästi Gado on suominut Kenian presidenttiä **Uhuru Kenyattaa** ja varapresidenttiä **William Rutoa**, jotka ovat esiintyneet piirroksissa usein ilman vaatteita ja vankipallo jalassaan. Gado on halunnut muistuttaa, että

miehet ovat edelleen vastuussa vuoden 2007 presidentinvaalien jälkeisistä väkivaltaisuuksista, vaikka Kansainvälinen rikostuomioistuin ICC on luopunut heitä vastaan nostetuista syyteistä.

Gado on joutunut maksamaan rohkeudestaan. Viime helmikuussa Kenian tärkein päivälehti *Daily Nation* ei jatkanut hänen työsuhteensa. Lehtiyhtiön mukaan erottamiseen ei liittynyt dramatiikkaa. Gadon mielestä lehden johto taipui valtaapitävien painostukseen.

Kenian parlamentti on äskettäin säätänyt useita toimittajien työtä hankaloittavia lakeja. Gadoa se surettaa, sillä sananvapaus on kirjattu Kenian perustuslakiin. Monissa Afrikan maissa on myös kadehdittu Kenian vapaata tiedonvälitystä.

Gado jatkaa työtään Andersenin pikkupojan tapaan. Kuten kuvasta näkyy, vankilalla tai väkivallalla uhkailu ei saa häntä nöyrytymään varapresidentti Ruton edessä. •

TIINA KIRKAS

kehitys utveckling

JULKAISIJA
Ulkoasiainministeriö
Viestintä- ja kulttuuriosasto
Kehitysviestintä
PL 481, 00023 Valtioneuvosto

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
Verkossa kehityslehti.fi/tilaa-lehti/
Puhelimitse tiistaisin ja torstaisin klo 9–11/Lönnberg
040 536 9001.

TOIMITUSNEUVOSTO
toimittaja Janne Hopsu
johtaja Gunvor Kronman
professori Liisa Laakso
toimittaja Katri Merikallio
asiamies Juha Rekola
toimittaja Jyrki Saarikoski
osastopäällikkö Pekka Puustinen
apulaisosastopäällikkö Kari Alanko
toimittaja Jukka Huusko
professori Jukka Pirttilä
toiminnanjohtaja Salla Nazarenko
osastopäällikkö Jouni Mölsä (pj.)

PÄÄTOIMITTAJA
Pasi Nokelainen
0295 351389
pasi.nokelainen@formin.fi

TOIMITUSSIHTEERI
Tiina Kirkas

TOIMITTAJA Päivi Ängeslevä

ULKOASU Sissu Muhujärvi

PAINATUS Lönnberg, Helsinki

ISSN 0787-0418

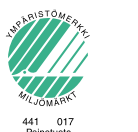
Lehden sisältöä lainattaessa on lähde mainittava. Artikkelit edustavat kirjoittajiensa kantaa.

Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Kehitys-Utveckling on tilaajille maksuton.

Kehitys-Utveckling 3.2016 ilmestyy syyskuussa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

Ulkoministeriön palvelut matkailijoille

matkustusturvallisuus.fi

Kaikille teille, jotka reissaatte joskus Ahvenanmaata tai
Nuorgamia pidemmälle, muistakaa 4 M:ää!

Etukäteen valmistautunutta arvostetaan enemmän
ja vedätetään vähemmän. Ulkoministeriö tarjoaa
hyviä vinkkejä matkustusturvallisuudesta
kiteytettynä **neljään M:ään**

- ✓ Lue Matkustustiedote
- ✓ Tee Matkustusilmoitus
- ✓ Ota Matkavakuutus
- ✓ Muista Matkustusasiakirjat

Nettikonsuli neuvoo matkailijaa

Nettikonsulille voit esittää matkustus-
turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä.
Liity seuraajaksi, niin saat vinkkejä,
neuvoja ja ajankohtaista tietoa
matkustusturvallisuudesta ulkomailla.

www.facebook.com/Nettikonsuli